

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АДВОКАТСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ»**

**Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – 08 «Право»
Спеціальність – 081 «Право»**

ХАРКІВ

2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Адвокатська деонтологія»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – 08 «Право»
Спеціальність – 081 «Право»

**для студентів I курсу (магістратура) денної форми навчання
Факультету адвокатури**

ХАРКІВ
2020

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Адвокатська деонтологія» (рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень, ступінь вищої освіти – магістр, галузь знань – 08 «Право», спеціальність – 081 «Право») для студентів I курсу магістратури денної форми навчання / Уклад.: Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. – 57 с.

Укладачі: Т.Б. Вільчик
О. М. Овчаренко

ЗМІСТ

1. Вступ.....	5
2. Загальний розрахунок годин навчальної дисципліни «Адвокатська деонтологія».....	6
3. Програма навчальної дисципліни.....	7-10
4. Завдання до практичних занять.....	11-41
5. Список рекомендованої та додаткової літератури та нормативних актів.....	44-51
6. Поточний та підсумковий контроль знань студентів.....	52-55
7. Самостійна робота.....	55
8. Питання для самоконтролю.....	54-59

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна «Адвокатська деонтологія» включає вивчення філософських витоків корпоративної етики адвоката, її зв'язок з професійною етикою інших юридичних професій, міжнародні стандарти адвокатської етики, функції адвокатської деонтології, суб'єктів її забезпечення, теоретичні й практичні аспекти притягнення адвоката до юридичної відповідальності за порушення Правил адвокатської етики. Забезпечуючи охорону прав і свобод людини, адвокатура своєю діяльністю сприяє утворенню правової держави, і, гарантує всебічний захист людини, що визнається у світі найбільшою соціальною цінністю держави. Одночасно адвокат має нести персональну відповідальність за якість послуг, які він надає громадянам, утверджуючи в своїй професійній діяльності ідеї верховенства права й захисту прав людини.

Метою навчальної дисципліни є теоретичне засвоєння та подальше практичне застосування студентами деонтологічних засад адвокатської діяльності.

Завданням навчальної дисципліни «Адвокатська деонтологія» є набуття студентами наукових знань про основні поняття, принципи і функції професійної етики адвоката, міжнародні стандарти деонтологічних засад адвокатської діяльності, етичних аспектів взаємовідносин між адвокатами, а також адвокатів із клієнтами, судом, органами правопорядку та іншими органами державної влади, юридичну відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики, гарантій належної правової процедури при притягненні адвоката до юридичної відповідальності. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- основні поняття адвокатської деонтології;
- джерела адвокатської деонтології;
- принципи адвокатської деонтології;
- деонтологічні аспекти відносин адвоката з клієнтом;
- деонтологічні аспекти відносин адвоката із судовими, правоохоронними та іншими державними органами;
- засоби запобігання конфлікту інтересів в адвокатській діяльності;
- деонтологічні засади взаємовідносин між адвокатами;
- деонтологічні засади відносин адвоката з іншими адвокатами та органами адвокатського самоврядування;
- деонтологічні аспекти діяльності адвоката у соціальних мережах;
- форми і види відповідальності адвоката за порушення Правил адвокатської етики.

вміти:

- вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів, які регламентують деонтологічні засади адвокатської діяльності;
- застосувати Правила адвокатської етики на практиці;
- обґрунтовано та мотивовано викладати свої думки;
- самостійно опрацьовувати навчальну і наукову літературу, нормативно-правові акти, в тому числі інтернет-ресурси з деонтологічних засад адвокатської діяльності.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№пп	Тема	Усього годин	В тому числі		
			лекції	практ.занят.	сам.роб.
1	Вступ до адвокатської деонтології	5	2	3	
2	Джерела адвокатської деонтології	5	2	3	
3	Деонтологічні стандарти адвокатської професії: зарубіжний досвід	4	2	2	
4	Конфіденційність і пріоритет інтересів клієнта як важливі принципи адвокатської деонтології	4	2	2	
5	Деонтологічні аспекти запобігання конфлікту інтересів в адвокатській діяльності	4	2	2	
6	Принцип чесності та добропорядності репутації адвоката	4	2	2	
7	Деонтологічні аспекти відносин адвоката із судом	4	2	2	
8	Деонтологічні засади взаємовідносин адвоката із органами державної влади і місцевого самоврядування	4	2	2	
9	Деонтологічні засади взаємовідносин між адвокатами	4	2	2	
10	Відповідальність адвоката за порушення деонтологічних стандартів адвокатської діяльності	4	2	2	
11	Деонтологічні аспекти діяльності адвоката у соціальних мережах	4	2	2	
12	Адвокатський етикет	2	-	2	
		48	22	26	

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА № 1. ВСТУП ДО АДВОКАТСЬКОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ.

Історичний генезис правових засад адвокатської деонтології. Філософські витoki адвокатської деонтології. Проблема свободи морального вибору в адвокатській діяльності. Поняття і предмет адвокатської деонтології. Місце адвокатської деонтології в системі юридичної деонтології. Функції адвокатської деонтології. Методи забезпечення дотримання деонтологічних засад в адвокатській діяльності. Проблема особистої відповідальності адвоката. Підзвітність адвоката закону, адвокатському співтовариству й громадянському суспільству. Суб'єкти забезпечення реалізації деонтологічних засад адвокатської діяльності (органи адвокатського самоврядування, клієнти, адвокатські бюро та об'єднання). Структура та значення деонтологічних засад адвокатської діяльності. Взаємозв'язок етичних приписів адвокатської професії з правилами професійної етики представників інших юридичних професій (суддів, прокурорів, медіаторів, державних і приватних виконавців).

ТЕМА № 2. ДЖЕРЕЛА АДВОКАТСЬКОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ.

Характеристика міжнародно-правових актів, що містять деонтологічні засади діяльності адвоката. Універсальні (ООН) та регіональні (європейські) стандарти адвокатської деонтології. Документи Європейського Союзу, що регламентують юридичну й адвокатську деонтологію. Роль Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини та правових позицій Європейського суду з прав людини в становленні адвокатської деонтології. Структура правового регулювання деонтологічних засад адвокатської діяльності в Україні. Документи програмного й галузевого спрямування, що мають вплив на формування деонтологічних засад адвокатської діяльності. Конституційно-правові основи адвокатської деонтології. Правила адвокатської етики: значення, загальна характеристика, структура, суб'єкти, на яких поширюються правила. Правові наслідки порушення Правил адвокатської етики. Напрями гармонізації законодавства, що регламентує деонтологічні засади адвокатської діяльності в Україні, з європейськими.

Тема № 3. ДЕОНТОЛОГІЧНІ СТАНДАРТИ АДВОКАТСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Деонтологічні принципи адвокатської діяльності у країнах Європейського Союзу: порівняльно-правовий аналіз. Деонтологічні стандарти адвокатської професії в Канаді. Деонтологічні стандарти адвокатської професії в США. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у Великій Британії. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у ФРН. Деонтологічні

стандарти адвокатської професії у Франція. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у Польщі.

Тема № 4. КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ І ПРІОРИТЕТ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА ЯК ВАЖЛИВІ ПРИНЦИПИ АДВОКАТСЬКОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ

Міжнародні стандарти забезпечення принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності. Реалізація принципу конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності на національному рівні. Обов'язки адвоката щодо забезпечення принципу конфіденційності. Гарантії забезпечення принципу конфіденційності в адвокатській діяльності. Свідоцький імунітет адвоката. Довірчі відносини адвоката з клієнтом як основа їх відносин. Забезпечення принципу пріоритету інтересів клієнта у різних видах та стадіях судочинства: робота адвоката з довірцем на стадії укладання договору про надання правової допомоги; особливості виконання доручень у кримінальних справах: прийняття доручення, встановлення розміру та порядку внесення гонорару, обрання правової позиції по справі та узгодження її з клієнтом; особливості виконання доручень у цивільних справах: прийняття доручення, встановлення розміру та порядку внесення гонорару, обрання правової позиції по справі та узгодження її з клієнтом; прийняття доручення клієнта декількома адвокатами, адвокатським бюро, об'єднанням; інформування клієнта про хід виконання доручення; етичні засади діяльності адвоката у процесі укладання угод. Відповідальність адвоката за порушення принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта.

Тема № 5. ДЕОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Принцип неприпустимості конфлікту інтересів в адвокатській діяльності: міжнародне і національне регулювання. Правила вирішення відводу адвоката за чинним законодавством. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії прийняття доручення клієнта. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії виконання доручення клієнта. Особливості застосування правил щодо конфлікту інтересів у відносинах з клієнтом-юридичною особою. Відповідальність адвоката за порушення принципу неприпустимості конфлікту інтересів.

Тема № 6. ПРИНЦИП ЧЕСНОСТІ ТА ДОБРОПОРЯДНОСТІ РЕПУТАЦІЇ АДВОКАТА

Принцип чесності та добропорядності репутації адвоката: загальна характеристика. Форми прояву принципу чесності та добропорядності репутації адвоката у взаємовідносинах із клієнтом. Підстава відповідальності адвоката за порушення принципу чесності та добропорядності репутації адвоката. Процедура притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності за

порушення принципу добропорядності чесності та добропорядності репутації адвоката. Шляхи забезпечення принципу чесності та добропорядності репутації в роботі адвоката.

ТЕМА № 7. ДЕОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВІДНОСИН АДВОКАТА ІЗ СУДОМ

Правове регулювання взаємовідносини адвоката з судом: міжнародний і національний рівні. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката із судом. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з іншими учасниками судового провадження. Культура поведінки адвоката в суді: теоретичні і практичні аспекти. Відповідальність адвоката за зловживання своїми процесуальними правами: види та санкції. Адміністративна відповідальність адвоката за неповагу до суду. Право адвоката на подання скарги на незаконні дії та рішення суду. Повноваження Вищої ради правосуддя щодо розгляду скарг на неправомірні дії судді.

ТЕМА № 8. ДЕОНТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОВІДНОСИН АДВОКАТА ІЗ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Правове регулювання взаємовідносини адвоката з органами державної влади і місцевого самоврядування судом: міжнародний і національний рівні. Правова підстава представництва адвокатом інтересів органів державної влади і місцевого самоврядування в суді. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з органами державної влади і місцевого самоврядування. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з органами досудового розслідування. Адміністративна відповідальність посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування за ненадання відповіді на адвокатський запит.

ТЕМА № 9. ДЕОНТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ АДВОКАТАМИ

Етичні основи взаємовідносин між адвокатами: теоретичні й практичні аспекти. Допустимі форми реагування адвоката на незаконні або неетичні дії іншого адвоката. Міжнародні стандарти взаємовідносин між адвокатами. Деонтологічні засади прийняття доручення клієнта декількома адвокатами, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням. Проблема дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката. Адвокатське бюро, адвокатське об'єднання як суб'єкти відносин щодо забезпечення дотримання правил адвокатської етики.

Тема № 10. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ЗА ПОРУШЕННЯ ДЕОНТОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інститут юридичної відповідальності адвоката: теоретичні аспекти. Позитивна і негативна юридична відповідальність. Критерії класифікації різновидів юридичної відповідальності. Дисциплінарна відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики. Цивільно-правова відповідальність адвоката за завдання матеріальної шкоди клієнту: нормативне регулювання та судова практика. Пропорційність покарання як принцип відповідальності адвоката за порушення Правил адвокатської етики. Проблема ініціювання питання про відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики. Витрати, пов'язані із розглядом і вирішення дисциплінарної справи щодо адвоката. Особливості відповідальності адвоката за порушення правил адвокатської етики в країнах ЄС.

ТЕМА № 11. ДЕОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Роль соціальних медіа у професійній діяльності юриста. Міжнародні стандарти поведінки адвоката у соціальних мережах. Регламентація діяльності адвоката в соціальних медіа відповідно до Правил адвокатської етики. Проблема використання адвокатом доказів, отриманих в мережі Інтернет і в соціальних мережах: процесуальні та організаційні аспекти. Особистий електронний кабінет адвоката. Стратегія рекламування адвокатом своїх послуг за допомогою соціальних мереж.

ТЕМА № 12. АДВОКАТСЬКИЙ ЕТИКЕТ

Адвокатський етикет: поняття та загальна характеристика. Адвокатський етикет і правова культура адвоката: питання співвідношення. Основні правила адвокатського етикету. Мовний етикет адвоката. Зовнішній вигляд адвоката як складова його успіху. Етикет адвоката під час комунікації з клієнтами. Етикет адвоката в суді. Основні правила спілкування адвоката з суддями. Етикет адвоката в правоохоронних органах. Основні правила спілкування адвоката зі співробітниками правоохоронних органів. Етикет адвоката в органах державної влади. Основні правила спілкування адвоката із державними службовцями. Професійна деформація адвоката: різновиди та способи запобігання

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА № 1. ВСТУП ДО АДВОКАТСЬКОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ.

План:

1. Історичний генезис правових засад адвокатської деонтології.
2. Філософські витoki адвокатської деонтології. Проблема свободи морального вибору в адвокатській діяльності.
3. Поняття і предмет адвокатської деонтології. Місце адвокатської деонтології в системі юридичної деонтології.
4. Функції адвокатської деонтології.
5. Методи забезпечення дотримання деонтологічних засад в адвокатській діяльності. Проблема особистої відповідальності адвоката. Підзвітність адвоката закону, адвокатському співтовариству й громадянському суспільству.
6. Суб'єкти забезпечення реалізації деонтологічних засад адвокатської діяльності (органи адвокатського самоврядування, клієнти, адвокатські бюро та об'єднання).
7. Структура та значення деонтологічних засад адвокатської діяльності. Взаємозв'язок етичних приписів адвокатської професії з правилами професійної етики представників інших юридичних професій (суддів, прокурорів, медіаторів, державних і приватних виконавців).

Завдання для самостійної роботи:

1. *Проаналізувати рекомендовану літературу із метою поглиблення знань щодо поняття, предмета, методів, функцій та засад адвокатської деонтології.*
2. *Підготувати розширені презентації (доповіді) з проблематики філософських засад адвокатської деонтології відповідно до запропонованого плану практичного заняття.*
3. *Здійснити порівняльну характеристику етичних приписів юридичних професій (адвоката, прокурора, судді), встановивши їх взаємозв'язок та відмінності.*

Рекомендована література:

1. Бакаянова Н. М. Этические принципы адвокатуры в Украине: монографія. Одеса: «Юридическая литература», 2005. 151 с.
2. Бакаянова Н. М., Храпенко О. О. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях: навчальний посібник. Одеса: «Юридична література», 2016. 215 с.
3. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та України: монографія. Харків: Право, 2016. 400с.

4. Грищук В. К. Філософсько-правове розуміння прав відповідальності людини: монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. 768 с.
5. Іваницький С. О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 800 с.
6. Коментар до Кодексу суддівської етики: затв. рішенням Ради суддів України від 04 лютого 2016 року № 1 URL: <http://rsu.gov.ua/ua/documents>
7. Правила адвокатської етики: затв. Звітно-виборчим з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf/
8. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: учебное пособие. Харьков: Право, 2008. 496 с.
9. Фіолевський Д. П. Адвокатура: підручник. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Алерта, 2014. 624 с.
10. Юридична деонтологія: підручник / НЮУ ім. Ярослава Мудрого; за заг. ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2014. 248 с.

ТЕМА № 2. ДЖЕРЕЛА АДВОКАТСЬКОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ.

План:

1. Характеристика міжнародно-правових актів, що містять деонтологічні засади діяльності адвоката. Універсальні (ООН) та регіональні (європейські) стандарти адвокатської деонтології.
2. Документи Європейського Союзу, що регламентують юридичну й адвокатську деонтологію.
3. Роль Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини та правових позицій Європейського суду з прав людини в становленні адвокатської деонтології.
4. Деонтологічні принципи адвокатської діяльності у країнах Європейського Союзу: порівняльно-правовий аналіз.
5. Структура правового регулювання деонтологічних засад адвокатської діяльності в Україні. Документи програмного й галузевого спрямування, що мають вплив на формування деонтологічних засад адвокатської діяльності.
6. Конституційно-правові основи адвокатської деонтології.
7. Правила адвокатської етики: значення, загальна характеристика, структура, суб'єкти, на яких поширюються правила. Правові наслідки порушення Правил адвокатської етики.
8. Напрями гармонізації законодавства, що регламентує деонтологічні засади адвокатської діяльності в Україні, з європейськими.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготуйте розширену структурно-змістовну характеристику наступних джерел адвокатської деонтології:

1.1. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства (Страсбург, жовтень 1988 р.);

1.2. Документи Міжнародної Асоціації Юристів, що стосуються питань адвокатської деонтології (Міжнародний кодекс етики (1988), Заява про загальні принципи щодо відкриття практики іноземних юристів і врегулювання їх здійснення (1998), Стандарти та критерії для визнання професійних кваліфікаційних ознак юристів (2001));

1.3. Стандарти незалежності юридичної професії Міжнародної Асоціації Юристів (Нью Йорк, вересень 1990 р.);

1.4. Основні принципи, що стосуються ролі юристів (Гавана, вересень 1990);

1.5. Основні положення про роль адвокатів (Нью Йорк, серпень 1990 р.).

1.6. Принципи і керівні настанови ООН щодо доступу до правової допомоги у системі кримінального правосуддя (Нью Йорк, 2012 р.).

2. Здійсніть пошук рішень Європейського суду з прав людини, які порушують питання морального вибору в юриспруденції або стосуються правової регламентації деонтологічних засад адвокатської діяльності. Зробіть презентацію відповідної правової позиції Європейського суду з прав людини під час практичного заняття. Обґрунтуйте своє власне ставлення до проблеми, піднятої в рішенні Європейського суду з прав людини.

3. Розв'яжіть наступні практичні ситуації, керуючись власним баченням деонтологічних засад адвокатської діяльності:

3.1. У Вас є обґрунтовані підстави вважати, що Ваші однокурсники планують вчинити правопорушення, хоча повної впевненості в цьому немає. Ви можете повідомити про свої підозри органам поліції або в деканат. Можна також спробувати відмовити однокурсників від здійснення задуманого.

Чи стоїть перед Вами проблема морального вибору? Які будуть Ваші дії в описаній ситуації. Що має робити адвокат, якщо він дізнається, що його клієнт планує вчинити правопорушення?

3.2. Керівництво адвокатського об'єднання а запропонувало Вам підвищення, що відповідає Вашим прагненням і давнім мріям. Однак цю посаду обіймає Н., ваш учитель, людина, яку Ви шануєте, з якою пов'язані давніми доброзичливими стосунками. Якщо Ви згодні обійняти цю посаду, то керівництво адвокатського об'єднання запропонує Н. звільнитися. Вас попросили до вирішення цього питання не розголошувати відповідну інформацію. Перед Вами непростий вибір: погодитися на пропозицію керівництва чи відмовитися від неї. Цілком ймовірно, що Н. болісно прийме цю ситуацію й Ваші стосунки зіпсуються.

Чи стоїть перед Вами у даній ситуації проблема морального вибору? Як Ви будете діяти? Що можна вчинити для оптимального, компромісного розв'язання даної ситуації?

3.3. Ваш підзахисний, обвинувачений у вчиненні тяжкого злочину, який перебуває у СІЗО, попросив Вас під час наступної зустрічі принести в СІЗО медичні препарати, які він приймав на свободі, й які є забороненими в СІЗО. Ви знаєте, що неможливість вживання зазначених ліків спричинює психічні й фізичні страждання Вашого підзахисного, але одночасно розумієте, що принесши йому заборонені препарати, Ви порушуєте чинне законодавство й достеменно не знаєте, що зробить Ваш підзахисний із цими медикаментами (чи не спробує він отруїтися).

Чи стоїть перед Вами у даній ситуації проблема морального вибору? Як Ви будете діяти? Оцініть правовий і моральний аспекти описаної ситуації.

Рекомендована література:

1. Бакаянова Н. М. Этические принципы адвокатуры в Украине: монография. Одесса: «Юридическая литература», 2005. 151 с.

2. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та України: монографія. Харків: Право, 2016. 400с.

3. Національна стратегія у сфері прав людини: затв. Указом Президента України від 25 серпня 2015 р., № 501/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>.

4. Погорецький М. А., Яновська О.Г. Адвокатура України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 368 с.

5. Правила адвокатської етики: затв. Звітньо-виборчим з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf/

6. Практика Європейського суду з прав людини: офіційний сайт Національної асоціації України. URL: <http://unba.org.ua/human-rights>

7. Реформування системи адвокатури: міжнародні демократичні стандарти та перспективи: роз'яснення Міністерства юстиції України від 11.06.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-12>

8. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: учебное пособие. Харьков: Право, 2008. 496 с.

9. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2010 рр.: затв. Указом Президента України від 20 травня 2015 р., № 276/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>.

10. Фіолевський Д. П. Юридична етика: підручник. Київ: Алерта, 2001. 288 с.

Тема № 3. ДЕОНТОЛОГІЧНІ СТАНДАРТИ АДВОКАТСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

План:

1. Деонтологічні принципи адвокатської діяльності у країнах Європейського Союзу: порівняльно-правовий аналіз.
2. Деонтологічні стандарти адвокатської професії в Канаді.
3. Деонтологічні стандарти адвокатської професії в США.
4. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у Великій Британії.
5. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у ФРН.
6. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у Франція.
7. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у Польщі.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати розширені презентації (доповіді) щодо деонтологічних стандартів адвокатської професії в різних країнах відповідно до запропонованого плану практичного заняття. Зробіть ці презентації на занятті. Проаналізуйте можливості застосування тих чи інших приписів правил адвокатської етики зарубіжних країн в Україні.

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015. 400 с.
2. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні: Навч. посіб. Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. 304 с.
3. Деханов С.А. Организация адвокатуры и профессиональная этика адвокатов в Западной Европе. М.: Юрлитинформ, 2012. 264 с.
4. Молло М. Правила адвокатской профессии во Франции (1842 г.). Перевод с французского / М. Молло – М.: Издание Н.П. Шубинского, 1894. – 98 с.
5. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: монографія. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2019. 480 с.
6. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: учебное пособие. Харьков: Право, 2008. 496 с.

Тема № 4. КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ І ПРІОРИТЕТ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА ЯК ВАЖЛИВІ ПРИНЦИПИ АДВОКАТСЬКОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ

План:

1. Міжнародні стандарти забезпечення принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності.

2. Реалізація принципу конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності на національному рівні.

3. Обов'язки адвоката щодо забезпечення принципу конфіденційності.

4. Гарантії забезпечення принципу конфіденційності в адвокатській діяльності. Свідоцький імунітет адвоката.

5. Довірчі відносини адвоката з клієнтом як основа їх відносин.

6. Забезпечення принципу пріоритету інтересів клієнта у різних видах та стадіях судочинства:

- робота адвоката з довірителем на стадії укладання договору про надання правової допомоги;

- деонтологічні засади виконання доручень у кримінальних справах: прийняття доручення, встановлення розміру та порядку внесення гонорару, обрання правової позиції по справі та узгодження її з клієнтом;

- деонтологічні засади виконання доручень у цивільних справах: прийняття доручення, встановлення розміру та порядку внесення гонорару, обрання правової позиції по справі та узгодження її з клієнтом;

- деонтологічні засади прийняття доручення клієнта декількома адвокатами, адвокатським бюро, об'єднанням;

- інформування клієнта про хід виконання доручення;

- деонтологічні засади розірвання угоди про надання правової допомоги.

7. Позитивна відповідальність адвоката як обов'язок дотримання ним принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте рекомендовану літературу з метою поглиблення знань щодо принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності. Підготувати нотатки з опрацьованої літератури.

2. Здійснять детальний порівняльний аналіз двох документів: Правил адвокатської етики, схвалених Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України від 1 жовтня 1999 р. і Правил адвокатської етики, затверджених звітно-виборчим з'їздом адвокатів України від 9 червня 2017 р.? Які суттєві новації передбачає чинна редакція Правил адвокатської етики у порівнянні з Правилами 1999 р.? Якими, на Вашу думку, є недоліки Правил адвокатської етики, затверджених 9 червня 2017 р.?

3. Підготуйте доповіді (презентації) щодо наведених у плані до практичного заняття принципів адвокатської деонтології за наступною схемою:

- теоретична характеристика обраного принципу;
- нормативне регулювання принципу адвокатської деонтології;
- практичні проблеми реалізації обраного принципу в Україні та шляхи їх вирішення.

4. Розв'яжіть наступні практичні ситуації:

4.1. Ви – адвокат. До Вас звернувся відвідувач із проханням вести його справу в суді. Ви з'ясовуєте у відвідувача, хто надавав йому юридичну допомогу на досудовому розслідуванні. Він відповідає: «На слідстві в мене був адвокат, однак він виявився зовсім безграмотною і непорядною людиною, а тому я від його послуг відмовився».

Якими будуть Ваші дії у цій ситуації? Чи маєте Ви з'ясувати особистість адвоката, який був представником даної особи на досудовому розслідуванні? В яких випадках адвокат може відмовитися від прийняття доручення?

4.2. Ви разом здійснюєте захист у складній кримінальній справі. Інтереси Вашого підзахисного суперечать інтересам іншого підсудного, якого захищає досвідчений і сильний адвокат. Шанси на перевагу у протистоянні з цим адвокатом для Вас і Вашого клієнта невеликі. В один із днів судового засідання Ваш підзахисний повідомляє, що він знайшов матеріали, які серйозно компрометують адвоката протилежної сторони, і пропонує Вам скористатися ними для усунення небезпечного супротивника.

Якими будуть Ваші дії у цій ситуації? Які принципи адвокатської діяльності у даному випадку порушуються? Проаналізуйте відповідні норми КПК України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Правил адвокатської етики.

4.3. Ви зі студентських років товаришуєте з В. Однак останнім часом ваші професійні шляхи розійшлися – Ви залишилися в адвокатурі, а В. пішов на роботу до суду. Від цього Ваші особисті стосунки із другом не змінилися. Як і раніше, Ви спілкуєтеся родинами, частенько збираєтеся за столом.

Проте нещодавно Ви стали помічати, що як тільки Ви берете участь у справах, які розглядає друг, інтереси Ваших клієнтів, хоч і незначною мірою, але страждають. Якось при зустрічі Ви делікатно торкнулися теми, що турбує Вас і запитали друга: «Поясни, чому так відбувається? Можливо, я помиляюся?» Ваш друг, після тривалого роздумування, сказав: «Я побоююся, щоб мені не дорікнули в тому, що я «підігрує» своєму другові, так що доводиться згегка перестраховуватися, щоб не нашкодити власному іміджу».

Які висновки Ви зробите із цієї бесіди? Оцініть цю ситуацію з точки зору Правил адвокатської етики, Кодексу суддівської етики й приписів процесуального законодавства. Якою є відповідальність адвоката й судді за порушення правил відводу й самовідводу?

Рекомендована література:

1. Бакаянова Н. М. Этические принципы адвокатуры в Украине: монография. Одесса: «Юридическая литература», 2005. 151 с.

2. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та України: монографія. Харків: Право, 2016. 400с.
3. Волошина Л. Розголошення адвокатської таємниці як підстава юридичної відповідальності адвоката. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 6. С. 211-215.
4. Іваницький С. О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 800 с.
5. Князева Н.В. Досвід США у правовому регулюванні уникнення конфлікту інтересів у адвокатській діяльності та можливості його використання в Україні. *Верховенство права*. 2017. № 9. URL: <http://sd-vp.info/2017/dosvid-ssha-u-pravovomu-regulyuvanni-uniknennya-konfliktu-interesiv-u-advokatskij-diyalnosti-ta-mozhливosti-jogo-vikoristannya-v-ukrayini/>
6. Правила адвокатської етики: затв. Звітно-виборчим з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf/
7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р., № 5076-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/print>
8. Фіолевський Д. П. Юридична етика: підручник. Київ: Алерта, 2001. 288 с.
9. Шевердін М. Основні принципи адвокатської етики. *Асоціація правників України*. URL: <http://uba.ua/ukr/news/4919/>
10. Яновська О. Г. Стандартизація адвокатської діяльності: вимога сьогодення. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 157-162. http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2015_Yanovska.pdf

Тема № 5. ДЕОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

План:

1. Принцип неприпустимості конфлікту інтересів в адвокатській діяльності: міжнародне і національне регулювання. Правила вирішення відводу адвоката за чинним законодавством.
2. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії прийняття доручення клієнта.
3. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії виконання доручення клієнта.
4. Особливості застосування правил щодо конфлікту інтересів у відносинах з клієнтом-юридичною особою.
5. Відповідальність адвоката за порушення принципу неприпустимості конфлікту інтересів.

6. Роль органів адвокатського самоврядування у забезпеченні принципу неприпустимості конфлікту інтересів в діяльності адвоката.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану літературу з метою детального вивчення деонтологічних аспектів запобігання конфлікту інтересів в діяльності адвокатом. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.

2. Зверніться до процесуальних кодексів (ЦПК, ГПК, КАС, КПК України) з метою вивчення правил відводу сторін у справі. Проаналізуйте підстави відводу адвокатів, закріплені в процесуальному законодавстві. Зробіть порівняльну таблицю процесуальних кодексів щодо підстав відводу сторін у справі.

3. Здійсніть пошук прикладів конфлікту інтересів в адвокатській діяльності з наявних в друкованих та електронних ЗМІ публікацій. Зробіть повідомлення з цього питання на занятті.

4. Вивчить нижченаведені приклади типових порушень адвокатської етики, а також позитивні традиції адвокатури, не закріплені нормативно. Із урахуванням наведеної інформації знайдіть у засобах масової інформації або в Інтернет-виданнях публікації, в яких висвітлюються приклади некоректного поводження адвоката із клієнтом, що набули значного суспільного розголосу.

Приклади порушень адвокатської етики:

- Безпідставне затягування справи, щоб отримати більший гонорар;
- Позиція адвоката не суперечить закону, однак є аморальною по суті. Приміром, адвокат насильника у справі про зґвалтування намагається дискредитувати потерпілу, риючись в її брудній білизні та намагаючись знайти приклади її легковажності;
- Диктовка підзахисному завідомо неправдивих показань;
- Будь-яке висловлені назовні сумніви у достовірності інформації та документів, що виходять від клієнта;
- Зрив судових засідань з вини адвоката, запізнення, нетактовні вислови адвоката;
- Незаконні угоди з обвинуваченням або судом;
- Пасивність адвоката в процесі, незаявлення клопотань, щоб не дратувати суддю;
- Використання неправди, обману, дача незаконних або завідомо нездійснених обіцянок, гра на низьких почуттях (помсті або користі), спеціальне розпалення конфліктів.

Позитивні традиції адвокатури, не закріплені нормативно:

- Адвокат має відмовитися від надання юридичної допомоги, якщо клієнт наполягає на поведінці, яка є злочинною або обманною;
- Адвокат не вправі рекомендувати клієнту засоби захисту, які завідомо ускладнюють, затягують розгляд справи, якщо питання захисту можна вирішити більш простим способом, приміром, шляхом законного компромісу, без порушення інтересів клієнта;
- Адвокат не повинен фальсифікувати докази, незаконно перешкоджати доступу протилежної сторони до доказів та сприяти іншим особам у вчиненні таких дій;
- Адвокат повинен зберігати конфіденційність інформації. Адвокат зобов'язаний здійснити розголошення, якщо це необхідно для попередження злочину та в інший спосіб його попередити неможливо;
- Адвокат не вправі намагатися вплинути на суддю, учасників процесу за допомогою засобів, заборонених законом;
- Адвокат не може робити завідомо ложні заяви відносно професійної кваліфікації та етики судді, державного обвинувача, особи, що проводить розслідування;
- Адвокат зобов'язаний вести себе так, щоб його дії необґрунтовано не підривали авторитет правоохоронних органів, не дискредитували колег та учасників кримінального процесу;
- Адвокат не вправі заявляти про можливість впливу на державний орган;
- Адвокат не має право заздалегідь гарантувати повне задоволення вимог клієнта;
- Неприпустимо нав'язування адвокатом своїх послуг;
- Адвокат має проявляти добросовісне ставлення, обов'язковість, та пунктуальність у всіх стадіях процесу та відносно всіх його учасників;
- Адвокат не вправі брати доручення, якщо він розуміє, що в силу занятості не зможе його виконати (відрядження, відпустка, інші справи тощо);
- Розмір гонорару, встановлений адвокатом, має бути розумним і справедливим, відповідати обсягу зробленої роботи та складності питання.

5. Розв'яжіть наступні практичні ситуації:

5.1. Маючи свідоцтво адвоката і працюючи юрисконсультком на підприємстві, П. захищав працівника підприємства в рамках кримінальної справи в суді першої інстанції. Пізніше, після звільнення з посади юрисконсульта цього підприємства, він перейшов на бік потерпілого і в судах другої і третьої інстанції вже представляв його інтереси.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики порушуються у даному випадку? Які негативні наслідки можуть мати місце для адвоката П.?

5.2. Громадянка Н. звернулася до С. для захисту інтересів її чоловіка, обвинуваченого у скоєнні кримінального правопорушення. С.

відрекомендувався їй працівником прокуратури, пообіцяв вирішити питання за фінансову винагороду в розмірі 5 тис. доларів США. Потім жінка зрозуміла, що це не працівник прокуратури, а адвокат. Вона вимагала або виграти справу в суді, або повернути їй гроші. С. запевнив Н., що зробить або те, або інше, і зник. На дзвінки не відповідав, зустрітися з ним було неможливо. На щастя, жінка здогадалася записати їхню розмову на диктофон. Більше того, під час їхньої бесіди були присутні свідки.

Які правові приписи порушив адвокат С.? Здійснить юридичну кваліфікацію дій адвоката С. і громадянки Н. Чи вправі громадянка Н. оскаржити дії адвоката С. і якщо так, то – до якого компетентного органу? До якого різновиду юридичної відповідальності слід притягнути адвоката С.?

5.3. Ввечері злочинці підійшли до пенсіонера на вулиці і, продемонструвавши йому нібито міліцейське посвідчення, попросили проїхати з ними. Вони привезли його в задалегідь орендований будинок, де з погрозами забрали ключі від квартири. Чоловіка утримували в неволі 10 днів, майже не годували і весь час залякували. Погрожуючи пістолетом, злочинці вимагали переоформити на них квартиру. Однак пенсіонеру вдалося втекти і звернутися до правоохоронців. Як повідомила прокуратура, з квартири пенсіонера адвокат В., який був організатором банди, викрав документи на квартиру і паспорт.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Яку відповідальність має понести адвокат В.? Чи вплине на відповідальність В. факт наявності у нього свідоцтва на право на здійснення адвокатською діяльністю?

5.4. Близько двох років адвокат П. представляв інтереси громадянина К. в цивільній справі про стягнення коштів та в пов'язаному з нею кримінальному провадженні. Після досягнення бажаного для клієнта фінансового результату захисник дійшов висновку, що правова позиція, яка обстоювалася в судах, прокуратурі та органах досудового слідства, насправді була хибною, адже довіритель давав йому неправдиву інформацію. П. вирішив припинити подальшу співпрацю, оскільки вона суперечила його професійним інтересам та обов'язкам. Крім підзахисного, про відмову в односторонньому порядку від виконання договору про надання правової допомоги адвокат повідомив місцеві органи прокуратури, поліцію і суд. Причому, пояснюючи причини розірвання договору, П. сказав, що в ході аналізу кримінального провадження та цивільної справи він виявив у діях клієнта ознаки злочинів, відповідальність за які передбачено ст.190 («Шахрайство») та ст.358 («Підроблення документів...») Кримінального кодексу України. Пізніше адвокат також написав до відділу поліції заяву про вчинення К. кримінального правопорушення, зазначивши, що обставини, які стали йому відомі під час надання правової допомоги, «вказували на ознаки злочинної діяльності К., а саме: внесення до правоохоронних органів завідомо неправдивих відомостей, отримання ним

завідомо неправосудних для нього рішень місцевого суду, що стали підставою для примусового їх виконання й отримання коштів з третіх осіб».

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики порушуються у даному випадку? Яку відповідальність має понести адвокат В.?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Дудко О. В. Конфлікт інтересів захисника й підозрюваного, обвинуваченого, та його наслідки. *Юридичний бюлетень*. Вип. 7. ч. 2. 2018. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2018/7_2018/part_2/42.pdf
2. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р. 9 червня 2017 р., зі змінами затвердженими З'їздом адвокатів України 15 лютого 2019 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р., № 5076-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/print>
4. Посібник «Особливості конфлікту інтересів у діяльності судді та рекомендації щодо запобігання у типових ситуаціях». URL: <http://rsu.gov.ua/ua/documents>
5. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: монографія. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2019. 480 с.
6. Строгович М.С. Проблемы судебной этики: учебное пособие. Москва, 1974. 272 с.
7. Форманюк В.І. Притягнення адвокатів до юридичної відповідальності. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. Вип. 5-2. Т. 2. 2014. URL: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo05-2/part_2/8.pdf
8. Узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо конфлікту інтересів: затв. Рішенням ВКДКА від 4 жовтня 2019 р. URL: https://zib.com.ua/ua/140642-konflikt_interesiv_uzagalnennya_disciplinarnoi_praktiki_kdka.html
9. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України № 1618-IV від 18.03.2004 з подальш. Змінами і доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
10. Шевердін М. Основні принципи адвокатської етики. Асоціація правників України. URL: <http://uba.ua/ukr/news/4919/>

Тема № 6. ПРИНЦИП ЧЕСНОСТІ ТА ДОБРОПОРЯДНОСТІ РЕПУТАЦІЇ АДВОКАТА

План:

1. Принцип чесності та добропорядності репутації адвоката: загальна характеристика.

2. Форми прояву принципу чесності та добропорядності репутації адвоката у взаємовідносинах із клієнтом.

3. Професіограма адвоката як сукупність необхідних адвокату моральних, інтелектуальних, ділових та соціальних компетентностей.

4. Підстава відповідальності адвоката за порушення принципу чесності та добропорядності репутації адвоката.

5. Процедура притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності за порушення принципу добропорядності чесності та добропорядності репутації адвоката.

6. Шляхи забезпечення принципу чесності та добропорядності репутації в роботі адвоката.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану літературу з метою детального вивчення принципу чесності та добропорядності репутації адвоката. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.

2. Створити теоретичну модель ідеального адвоката, детально перелічивши його особисті, ділові та професійні якості (професіограма адвоката). Зробити додатковий наголос на переліку моральних якостей, які не можуть бути притаманні ідеальному адвокату (негативних якостях). Зробіть доповідь цього питання на занятті.

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015. 400 с.

2. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні: Навч. посіб. Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. 304 с.

3. Вільчик Т.Б. Дисциплінарна відповідальність адвокатів в країнах ЄС та в Україні. Форум права. 2015. № 4. С. 38–44.

4. Вільчик Т.Б. Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність адвокатів. Інформація и право. 2015. № 3. С.115–123.

5. Бакаянова Н. М. Чесність та добропорядна репутація адвоката. Вісник Одеської адвокатури. Спеціальний випуск. Адвокатська етика. 2019. URL:<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12061/Bakaianova%20Visnik%20adv.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

6. Заборовський В. В. Дисциплінарна відповідальність адвоката: поняття та види. Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 4. С. 105.

7. Заборовський В. В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с. С. 345.

8. Косенко М. С. Досвід зарубіжних країн щодо організаційно-правових засад діяльності дисциплінарних органів адвокатури. Вісник Академії адвокатури України. 2011. Вип. 2. С. 157.

9. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 4-5 липня 2014 року № 78 (із под. змінами і доп.) URL: <https://vkdkka.org/wp-content/uploads/2017/09/2019-04-12-reglament-VKDKKA.pdf>

10. Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону: затв. рішенням Ради адвокатів України від 17 грудня 2013 р. № 268 (із наст. змінами). URL: <http://vkdkka.org/reglament-kdk-regionu/>

11. Слободян І. Відповідальність за несплату адвокатами щорічних внесків: дисциплінарна практика ВКДКА та КДКА регіонів. Закон і бізнес. 2015. № 16. URL: http://zib.com.ua/ua/115746-vidpovidalnist_za_nesplatu_advokatami_schorichnih_vneskiv_di.html

12. Компанейцев С. Особистість адвоката: деонтологічний підхід. Підприємництво, господарство і право. 2013. № 3. С. 135–137.

13. Кони А.Ф. Нравственные начала в уголовном процессе. Собрание сочинений в 8-ми томах. М.: Юрид. лит., 1967.

ТЕМА № 7. ДЕОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВІДНОСИН АДВОКАТА ІЗ СУДОМ

План:

1. Правове регулювання взаємовідносини адвоката з судом: міжнародний і національний рівні.
2. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката із судом.
3. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з іншими учасниками судового провадження.
4. Культура поведінки адвоката в суді: теоретичні і практичні аспекти.
5. Відповідальність адвоката за зловживання своїми процесуальним правами: види та санкції.
6. Адміністративна відповідальність адвоката за неповагу до суду.
7. Право адвоката на подання скарги на незаконні дії та рішення суду. Повноваження Вищої ради правосуддя щодо розгляду скарг на неправомірні дії судді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Проаналізувати рекомендовану літературу з метою детального вивчення деонтологічних аспектів відносин адвоката із судом. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.*

2. *Здійсніть пошук рішень Європейського суду з прав людини, які порушують питання меж допустимої критики адвоката судом. Зробіть*

презентацію відповідної правової позиції Європейського суду з прав людини під час практичного заняття. Обґрунтуйте своє власне ставлення до проблеми, піднятої в рішенні Європейського суду з прав людини.

3. Модельна гра «адвокат-медіатор». Група ділиться на дві команди, яким надається 15 хвилин для вивчення фабули. Команди повинні визначити сторін конфлікту, їх позиції, інтереси і потреби й занотувати їх у довільній формі. Окремо слід викласти рекомендації по позасудовому врегулюванню даного конфлікту. Кожна команда обирає спікера, які проголошують на загал результати роботи своїх команд. Результат роботи команд підсумовує викладач. **Фабула:**

Галина Іванова (78 років) звернулася до суду з позовом про визнання недійним договору дарування двокімнатної квартири своєму онукові Петру Пасічнику (25 років) у зв'язку з тим, що під час укладання договору онук обіцяв їй матеріально підтримувати та доглядати до її смерті, а тепер свою обіцянку не виконує, рідко її відвідує, матеріальну підтримку надає тільки час від часу і незначну, вона не може собі навіть ліки всі необхідні придбати. До того ж вона не розібралася, що з такою обіцянкою треба було договір довічного утримання оформити, а не дарування. А тепер ось і квартира їй не належить, і онук не доглядає, – так він її скоро і вигнати може, як зять сусідку Дарину Петрівну. При цьому Петро таким вчинком бабусі був дуже здивований і ображений, бо стосунки у них завжди були гарні і він вважає, що робить для неї все можливе, хоч і щойно закінчив навчання та не може знайти постійної роботи з належною оплатою, а тут ось ще й його дівчина вагітна, то вони вже не зможуть жити у маленькій кімнатці, яку він орендує. Петро наголошує, що він не обіцяв бабусі видавати систематично певні грошові суми, а просто як онук вважає себе зобов'язаним їй допомагати по мірі сил, що і робить, а ніякого договору довічного утримання він укласти з бабусею не збирався, бо то ж, навіть, соромно від людей. А бабуся його от тепер принизила, якимось негідником виставила.

4. Розв'яжіть наступні практичні ситуації:

4.1. 26.06.2017р. за вх. № 0643/17 до КДКА Харківської області надійшла скарга гр. ОСОБА_2 на дії (бездіяльність) адвоката ОСОБА_1, яка була обґрунтована неподанням апеляційної скарги на судові рішення по цивільній справі № 615/1941/15-ц Валківського районного суду Харківської області, що є невиконанням своїх процесуальних обов'язків за договором про надання правової допомоги.

18.10.2017р. скарга ОСОБА_2 розглянута на засіданні дисциплінарної палати КДКА Харківської області за результатами якої ухвалено рішення про відмову в порушенні дисциплінарної справи стосовно адвоката ОСОБА_1 (том 1 а.с. 13-15).

Не погодившись з даним рішенням КДКА Харківської області ОСОБА_2 оскаржила його до ВКДКА.

Рішенням ВКДКА від 30.01.2018р. №І-022/2018 скаргу ОСОБА_2 задоволено частково (пункт 1 рішення); рішення дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Харківської області від 18.10.2017р. про відмову в порушенні дисциплінарної справи відносно адвоката ОСОБА_1 скасовано (пункт 2 рішення); ухвалено нове рішення про порушення дисциплінарної справи відносно адвоката ОСОБА_1 (пункт 3 рішення); секретарю Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії про прийняте рішення повідомити заінтересованих осіб (пункт 4 рішення); матеріали дисциплінарної справи повернуті до КДКА Харківської області на стадію розгляду дисциплінарної справи (пункт 5 рішення) (том 1 а.с. 16-19).

Адвокат оскаржив ВКДКА від 30.01.2018р. №І-022/2018 в судовому порядку.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Яку відповідальність має понести адвокат? Яке рішення має ухвалити суд щодо оскарження рішення ВКДКА?

4.2. Адвокат здійснює захист обвинувачуваного у вбивстві. Надаючи правову допомогу на досудовому слідстві, під час конфіденційного побачення підзахисний зізнався адвокату, що він насправді вчинив злочин, але буде категорично заперечувати свою причетність до вбивства. Він сповістив адвоката, що має інформацію про спроби його друзів на волі вплинути на потерпілих, щоб змусити їх відмовитися від претензій, а також про деякі обставини, про які він дізнався лише тепер, та які можуть докорінно змінити його становище у справі. Для цього необхідно допитати двох свідків, які раніше не були допитані, оскільки слідчий про них не знав. Адвокат був обурений аморальністю обвинувачуваного. Звісно, було дуже шкода потерпілих, однак повідомити будь-кому конфіденційну інформацію чи відмовитися від захисту з таких мотивів не можна. Адвокат повинен продовжувати захист за будь-яких обставин, навіть всупереч власним уявленням про совість і справедливість. Адвокат взяв пояснення у свідків, які повідомили, що погоджуються надати відомості щодо невинуватості підзахисного, але вони є недостовірними. Адвокат роз'яснив клієнту і свідкам, що за надання завідомо неправдивих показань свідок притягується до кримінальної відповідальності, а також що необхідно використовувати інші законні методи захисту. На це останній погодився.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Чи порушуються у даному випадку норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства? Чи правильні дії адвоката?

4.3. На розгляд КДКА надійшла ухвала колегії суддів судової палати з кримінальних справах апеляційного суду Черкаської області від 6 лютого 2015

року та лист першого заступника прокурора Черкаської області від 6 березня 2015 року щодо притягнення його до дисциплінарної відповідальності за вчинені порушення. За змістом згаданої ухвали суду, під час розгляду кримінального провадження 5 лютого 2015 року захисник обвинуваченого адвокат ОСОБА_1 самовільно залишив залу судових засідань, що призвело до зриву судового засідання, та свідчить про явну неповагу до суду і вказує на недотриманням ним пункту 1 частини першої статті 21 Закону України від 5 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі - Закон № 5076-VI), частини другої статті 329 Кримінального процесуального кодексу України (далі -КПК). У зв'язку з цим апеляційний суд був вимушений відкласти слухання справи на іншу дату. На підставі вказаної ухвали апеляційного суду дисциплінарна палата КДКА порушила стосовно адвоката ОСОБА_1 дисциплінарну справу та рішенням від 22 квітня 2015 року притягнула його до дисциплінарної відповідальності у виді попередження. Позивач вважає зазначені рішення протиправними, позаяк суд апеляційної інстанції при розгляді кримінальних справ позбавлений права виносити окремі ухвали, а тому ухвала апеляційного суду Черкаської області від 6 лютого 2015 року не могла бути підставою для відкриття дисциплінарного провадження відносно позивача, як адвоката. Окрім того, як зазначив позивач, він діяв в інтересах свого неповнолітнього підзахисного та вчинені ним дії щодо залишення зали судового засідання були з ним узгоджені. Вказані дії не порушили права на захист його підзахисного, адже в судовому засіданні залишилось ще два адвокати, які захищали його права та інтереси. З урахуванням зазначеного позивач просив задовольнити його вимоги.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Яку відповідальність має понести адвокат? Яке рішення має ухвалити суд щодо оскарження рішення КДКА?

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015. 400 с.
2. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні: Навч. посіб. Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. 304 с.
3. Організація роботи адвокатури в Україні : навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко, А. В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. Харків : Право, 2014.
4. Основи адвокатської діяльності (питання-відповіді до комплексного іспиту): навч. посіб./А.В. Іванцова, Я.О. Ковальова. Харків: «Юрайт», 2018. 150 с.
5. Бірюкова А. М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: автореферат на здобуття наукового

ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.10. Київ: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2019. 40 с. С. 12.

6. Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 357 с.

7. Енциклопедичний довідник майбутнього адвоката : у 2 ч. / за заг. ред. С. Ф. Сафулько. Київ: Ін Юре, 2008. Ч. 1–2.

8. Єфіменко М. Роль адвоката у процесі медіації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2015. № 13. Т. 2. С. 25-27. URL: http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc13/part_2/9.pdf.

9. Забаровський В. Окремі аспекти взаємовідносин адвоката із судом. Visegrad Journal of Human Rights. 2015. № 2. URL: http://vjhr.sk/archive/2015_2/19.pdf

10. Зейкан Я.П. Адвокат: навички професії: Практичний посібник. 2-ге вид., стереотип. К.: КНТ, 2008. 788 с.

11. Кодекс суддівської етики: затв. Рішенням XI чергового з'їзду суддів України від 22.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13>

12. Рекомендації щодо притягнення до відповідальності за неповагу до суду: Рішення Ради суддів України від 4 листопада 2016 р., № 74. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/mus27599?an=1>

13. Рішення Європейського суду з прав людини «Морріс проти Франції» від 23 квітня 2015 р. URL: <https://precedent.in.ua/2016/12/09/moris-proty-frantsiyi/>

14. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р., № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>

ТЕМА № 8. ДЕОНТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОВІДНОСИН АДВОКАТА ІЗ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

План:

1. Правове регулювання взаємовідносин адвоката з органами державної влади і місцевого самоврядування судом: міжнародний і національний рівні.
2. Правова підстава представництва адвокатом інтересів органів державної влади і місцевого самоврядування в суді.
3. Деонтологічні аспекти взаємовідносин адвоката з органами державної влади і місцевого самоврядування.
4. Деонтологічні аспекти взаємовідносин адвоката з органами досудового розслідування.
5. Адміністративна відповідальність посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування за ненадання відповіді на адвокатський запит.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Проаналізувати рекомендовану з метою детального вивчення деонтологічних аспектів відносин адвоката з органами державної влади і*

місцевого самоврядування. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.

2. Проаналізуйте норми КУпАП та КК України, що регламентують відповідальність адвоката за втручання в роботу суду та інших органів державної влади. Складіть письмову таблицю за схемою:

<i>№№ Статті</i>	<i>КУпАП</i>	<i>КК України</i>

3. Розв'яжіть наступні практичні ситуації:

3.1. ОСОБА_1 (далі - позивач) звернулася до суду з адміністративним позовом до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області (далі - відповідач, КДКА), в якому просила: визнати протиправними та скасувати рішення Дисциплінарної палати КДКА: від 13 жовтня 2015 року № 468/0/14-2/2015 про порушення відносно неї дисциплінарної справи № 468/15; та від 10 листопада 2015 року № 468/1/14-2/2015 про притягнення її до дисциплінарної відповідальності.

Позивач вказує, що відповідач без наявності правових підстав притягнув її до дисциплінарної відповідальності. Оскільки відповідач не встановив наявності конфлікту інтересів при представництві позивачем інтересів ОСОБА_3 та ОСОБА_4 у різних судових справах.

Одеський окружний адміністративний суд постановою від 12 вересня 2016 року адміністративний позов задовольнив повністю. Визнав протиправним та скасував рішення Дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області № 468/0/14-2/2015 від 13 жовтня 2015 року № 468/0/14-2/2015 про порушення дисциплінарної справи № 468/15 відносно адвоката Нікітіної І.О. Визнав протиправним та скасував рішення Дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області від 10 листопада 2015 року № 468/1/14-2/2015 про притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката ОСОБА_1 .

За висновком суду відповідач у рішенні від 10 листопада 2015 року № 468/1/14-2/2015 недотримав принципу пропорційності при визначенні виду дисциплінарного стягнення. Оспорюване рішення прийнято без належної мотивації, оцінки всіх доказів та письмових пояснень адвоката.

Одеський апеляційний адміністративний суд своєю постановою від 21 березня 2017 року скасував постанову суду першої інстанції, адміністративний позов задовольнив частково. Визнав протиправним та скасував рішення дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області від 10 листопада 2015 року №468/1/14-2/2015 про притягнення адвоката ОСОБА_1 до дисциплінарної відповідальності шляхом зупинення

свідомості на право зайняття адвокатською діяльністю на строк до трьох місяців. Закрив провадження у справі в частині позовних вимог ОСОБА_1 про визнання протиправними та скасування рішення дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області про порушення дисциплінарної справи №468/18 реєстраційний №468/0/14-2/2015 від 13 жовтня 2015 року. У частині задоволення позову суд обґрунтував постанову недоведеністю здійснення позивачем дій, які суперечать Правилам адвокатської етики. У частині закриття провадження - залишенням без розгляду позовних вимог, які стосувалися рішення Дисциплінарної палати КДКА від 13 жовтня 2015 року № 468/0/14-2/2015, згідно з ухвалою Одеського окружного адміністративного суду від 25 квітня 2016 року.

У касаційній скарзі відповідач просить скасувати рішення судів першої та апеляційної інстанцій у частині задоволення позовних вимог та прийняти нову постанову, якою відмовити у задоволенні позову. Відповідач посилається на порушення судами норм частини третьої статті 9, статей 20 та 30 Правил адвокатської етики, затверджених установчим З'їздом адвокатів України 17.11.2012 (далі - Правила адвокатської етики, втратили чинність у зв'язку із затвердженням Правил адвокатської етики рішенням Національної асоціації адвокатів України від 09.06.2017).

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Чи має понести відповідальність адвокат? Яке рішення має ухвалити Верховний Суд щодо оскарження попередніх рішень у справі?

3.2. На голову Ради адвокатів Х-ської області В. поскаржилися члени громадської організації «Центр протидії корупції». Представник організації серед іншого пояснив, що прояви корупції вони відшуковують, спостерігаючи за розглядом резонансних справ у суді. На одному із засідань у кримінальному провадженні їх збентежила поведінка адвоката. На етапі подання доказів стороною обвинувачення прокурор продемонстрував копії документів, надані, за його словами, правоохоронцями зі Швейцарії. Ці копії містили інформацію з банку та прізвище клієнта адвоката. Правник поставив під сумнів достовірність документів і, аби надати ваги своїм словам, продемонстрував таку ж ксерокопію документа, але вже з прізвищем одного з детективів Національного антикорупційного бюро. Демонструючи цю «підробку» адвокат наголосив, що за вимогами закону копії не можуть слугувати доказами, тим паче що Україна подала до Швейцарії запит на оригінали документів. Такий тактичний прийом адвокат використав для того, щоби переконати суд у неналежності доказів стороною обвинувачення. Але активісти ГО звинуватили правника в поданні до суду неправдивого документа (водночас справжність документа, поданого стороною обвинувачення, вони чомусь не піддали сумніву), що кваліфікували як порушення Правил адвокатської етики. Звернувшись до регіональної КДКА, громадські діячі отримали відмову у відкритті дисциплінарної справи. Разом з тим

комісія вирішила, що подібна скарга може трактуватись і як тиск на адвоката. Така позиція заявників не влаштувала, тож вони поскаржилися до ВКДКА.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Чи має понести відповідальність адвокат? Яке рішення має ухвалити ВКДКА у цій справі?

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015. 400 с.
2. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні: Навч. посіб. Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. 304 с.
3. Вільчик Т.Б. Адвокатура й держава: взаємодія в забезпеченні права та законних інтересів громадян. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2014. № 10-1. URL: http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc10-1/part_1/19.pdf
4. Бакаянова Н.М. Этические принципы адвокатуры в Украине: Монография. Одесса: Юридическая литература, 2005. 152 с.
5. Бірюкова А.М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.10. Київ: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2019. 540 с.
6. Зейкан Я. П. Методика захисту в окремих категоріях кримінальних справ за КПК 2012 року / Я. П. Зейкан. – Х. : Коваленко О. В., 2013. – 376 с.
7. Кренець О. Адвокатський запит: ефективність інструменту. URL: <https://evris.law/uk/stattja-advokatskij-zapit-efektivnist-instrumentu/>
8. Правила адвокатської етики, затверджені Звітньо-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р. 9 червня 2017 р., зі змінами затвердженими З'їздом адвокатів України 15 лютого 2019 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf
9. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Університет Вроцлава та Польщі проти Урядової агенції з досліджень» (Uniwersytet Wrocławski and Poland v REA (“Об’єднані справи С-515/17 Р і С-561/17 Р”) від 4 лютого 2020 р. URL: <https://www.echr.com.ua/chi-vtrachaye-advokat-svoyu-nezalezhnist-chitayuchi-lekci%D1%97-kliyentu-abo-dekilka-sliv-pro-sudovu-sistemu-yes/>.
10. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: учебное пособие. Харьков: Право, 2008. 496 с.
11. Яновська О. Г. Процесуальні форми протестної діяльності адвоката в кримінальному провадженні. Право України. 2013. № 11. С. 165–172.

ТЕМА № 9. ДЕОНТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМВІДНОСИН МІЖ АДВОКАТАМИ

План:

1. Етичні основи взаємовідносин між адвокатами: теоретичні й практичні аспекти. Допустимі форми реагування адвоката на незаконні або неетичні дії іншого адвоката.
2. Міжнародні стандарти взаємовідносин між адвокатами.
3. Деонтологічні засади прийняття доручення клієнта декількома адвокатами, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням.
4. Проблема дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката.
5. Адвокатське бюро, адвокатське об'єднання як суб'єкти відносин щодо забезпечення дотримання правил адвокатської етики.
6. Роль ради адвокатів регіону у вирішенні конфліктів серед адвокатів.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати рекомендовану з метою детального вивчення деонтологічних аспектів відносин адвоката з клієнтом. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.

2. Здійснить пошук інформації з питання «Роль ради адвокатів регіону у вирішенні конфліктів серед адвокатів». Зокрема, проаналізуйте положення про ради адвокатів регіонів щодо вирішення конфліктів між адвокатами. Такі правила можуть міститися як в регламентах рад адвокатів регіонів, так в рішеннях рад адвокатів регіонів. По можливості знайдіть інформацію про приклади конфліктів між адвокатами та шляхи їх вирішення.

3. Розв'яжіть наступні практичні ситуації:

3.1. Приклад із дисциплінарної практики Адвокатської палати міста Москви (2017р.): Адвокати Н. подав скаргу на адвоката Ф. до Адвокатської палати міста Москви, яка стала результатом тривалого конфлікту між ним, який проходив публічно – в ЗМІ і в соціальних мережах. Ф. і Н. до цього разом захищали Надію Савченко. У певний момент їх сварка перейшла у гостру форму, і опоненти використовували досить жорсткі вираження в своїх коментарях. Під час дисциплінарного провадження стояло питання про перевірку близько трьох десятків публічних висловлювань адвоката Ф., якими, на думку адвоката Н., той порушив Кодекс професійної етики адвоката. У свою чергу адвокат Ф. подав зустрічну дисциплінарну скаргу аналогічного роду.

Надайте правову оцінку діям адвокатів Н. і Ф. Яке рішення має ухвалити орган адвокатського самоврядування по результатам розгляду даного дисциплінарного провадження? Якими є норми поведінки адвоката в мережі Інтернет?

3.2. До Вищої Ради правосуддя надійшло повідомлення від Ганни Бобрик з Господарського суду Закарпатської області. У ньому суддя розповідає про тиск з боку адвоката. Так, у заяві №5/0/6-18 йдеться про те, що адвокат вимагав у судді ухвалу за результатами судового розгляду справи, проте це було не можливо, адже її ще не виготовили. Про це йому і було повідомлено. За словами Г.Бобрик, адвокат почав її повчати та звинуватив у «спробі фальшування документу» та заблокував робочий кабінет з 17:00 до 20:00. Окрім того, законниця зазначає, що дана особа вчиняла дії, які загрожували її особистій безпеці та безпеці секретарю судового засідання. А усі її прохання покинути кабінет були проігноровані. Також вона розповідає, що адвокат здійснював постійно відеофіксацію та коментував це, як ніби він запобігає злочину. Згодом це відео було ним викладено у Фейсбук. Г.Бобрик вважає, що такі дії ніщо інакше, як тиск на неї, як на суддю. Тож звертається до Ради, щоб вона розібралася із протиправними діями з боку адвоката.

Оцініть вказану ситуацію з точки зору приписів Правил адвокатської етики. Яке рішення має ухвалити Вища рада правосуддя за результатом розгляду вказаної скарги? Яку відповідальність має понести адвокат у вказаній ситуації?

3.3. Здійсніть пошук і аналіз вітчизняної судової практики з означених питань, використовуючи Єдиний державний реєстр судових рішень:

- щодо виплати гонорарів адвокатам (приміром, рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ по справі № 6-29021ск15);
- щодо юрисдикції суду переглядати рішення Кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури (приміром, постанова Окружного адміністративного суду Києва від 21 липня 2017 р.; постанова Верховного Суду України від 2.02.2016 р.);
- щодо визнання доказами публікацій, дописів та інших даних в мережі Інтернет, у тому числі в соціальних мережах (Ухвала Апеляційного суду Одеської області від 05.04.2017 р. у справі № 492/600/16).

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015. 400 с.
2. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні: Навч. посіб. Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. 304 с.
3. Організація роботи адвокатури в Україні : навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко, А. В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. Харків : Право, 2014.

4. Основи адвокатської діяльності (питання-відповіді до комплексного іспиту): навч. посіб./А.В. Іванцова, Я.О. Ковальова. Харків: «Юрайт», 2018. 150 с.
5. Іваницький С.О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: Монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 800 с.
6. Мігдаль О. Відповідальність за дописи в Інтернеті має наставати лише в разі заподіяння шкоди іншій особі. Закон і бізнес. 2017. № 37. URL: http://zib.com.ua/ua/130309-vidpovidalnist_advokata_za_dopisi_v_interneti_mae_nastavati_.html
7. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: учебное пособие. Харьков: Право, 2008. 496 с.
8. Соціальні комунікації: теорія і практика : наук. журн. [наук. ред. О. М. Холод]. Т. 1. К. : МЦД СК «Комтека», 2015. 314 с.
9. Яновська О. Г. Особливості участі адвоката у процедурі медіації. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2014. № 1(99). С. 21-24. URL: file:///C:/Users/forov/Downloads/VKNU_Yur_2014_1_7.pdf.
10. Яновська О. Г. Стандартизація адвокатської діяльності: вимога сьогодення. Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1. С. 157-162. http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2015_Yanovska.pdf

Тема № 10. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ЗА ПОРУШЕННЯ ДЕОНТОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План:

1. Інститут юридичної відповідальності адвоката: теоретичні аспекти. Позитивна і негативна юридична відповідальність. Критерії класифікації різновидів юридичної відповідальності.
2. Дисциплінарна відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики.
3. Цивільно-правова відповідальність адвоката за завдання матеріальної шкоди клієнту: нормативне регулювання та судова практика.
4. Пропорційність покарання як принцип відповідальності адвоката за порушення Правил адвокатської етики.
5. Проблема ініціювання питання про відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики. Витрати, пов'язані із розглядом і вирішенням дисциплінарної справи щодо адвоката.
6. Особливості відповідальності адвоката за порушення правил адвокатської етики в країнах ЄС.

Завдання для самостійної роботи

1. *Проаналізувати рекомендовану з метою детального вивчення відповідальності адвоката за порушення деонтологічних стандартів адвокатської діяльності. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.*

2. Здійснить детальний аналіз стадій дисциплінарного провадження щодо адвоката (проведення перевірки відомостей про дисциплінарний проступок адвоката, порушення дисциплінарної справи, розгляд дисциплінарної справи, прийняття рішення у дисциплінарній справі, оскарження рішення щодо притягнення адвоката до відповідальності).

3. Розв'яжіть наступні практичні ситуації:

3.1. Близькі друзі адвоката слізно просили допомогти їх знайомій Н., у якої «нізащо» посадили сина. Ознайомившись зі справою і зустрівшись із майбутнім підзахисним, адвокат зрозумів, що має справу із самозакоханою і сильно зіпсованою молодого людиною. Останній, студент другого курсу інституту, під різними надуманими приводами позичав у своїх товаришів гроші, а потім на якийсь час зникав. Гроші повертати відмовлявся, обдуривши у такий спосіб 8 студентів і сусідів. З огляду на значну суму «позичених» Н. грошей і велику чисельність потерпілих, проти нього була порушене кримінальне провадження про шахрайство. За час розслідування мати Н. повернула гроші всім потерпілим і слізно просила адвоката домагатися такого покарання, щоб син міг закінчити інститут. Суд визнав за можливе не позбавляти Н. волі, але призначив покарання, пов'язане із перебуванням у місцях, визначених судом. Через 9 місяців Н. разом з іншим засудженим С. самовільно залишили місце відбуття покарання і поїхали в інше місто. Мешкаючи за новою адресою, з метою заволодіння особистим автотранспортом новоспечені друзі вбили пенсіонера Ч. Згодом суд засудили обох злочинців до вищої міри покарання – довічного позбавлення волі. Після оголошення вироку мати Н. подала до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури скаргу на адвоката, обґрунтовуючи її тим, що він винен у тому, що її сину призначили покарання по другій кримінальній справі. «Якби адвокат не захищав тоді мого сина, він зараз сидів би в тюрмі й не зміг би вчинити убивство», – зазначила у своїй скарзі мати Н.

Оцініть правовий і етичний аспекти даної ситуації. Яке рішення по скарзі має ухвалити кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури? Чи може адвокат захистити себе від побідних ситуацій при укладенні договору про надання правової допомоги?

3.2. У травні 2016 р. до КДКА Вінницької області надійшла скарга Н. про позбавлення адвоката К. права на зайняття адвокатською діяльністю.

В скарзі Н., вказує про те, що 30.09.2016, наприкінці робочого дня, до інспектора з кадрів місцевої ЦРЛ звернувся лікар Н., яка заявила вимогу негайної видачі їй копії наказу про накладення на неї дисциплінарного стягнення, але інспектор не змогла його видати, оскільки наказ перебував у кабінеті головного лікаря. Після цього, інспектор кадрів зателефонував по

мобільному телефону та через декілька хвилин до кабінету увірвалися чоловік та жінка, які сказали, що вони є свідком і адвокатом. Адвокатом лікаря виявилася її донька К., яка поводила себе зухвало, розмовляла на підвищених тонах, у грубій формі вимагала негайної видачі копії наказу щодо Н. Інспекторові з кадрів було повідомлено про неможливість надання копії наказу, але адвокат К. продовжувала кричати, застосовувати образливі вислови, відмовлялась залишити кабінет відділу кадрів, по завершенню робочого часу, а потім в присутності свідка нанесла удар кулаком по голові інспектора з кадрів, супроводжуючи свої дії нецензурною лайкою. Після нанесеного удару у інспектора з кадрів різко погіршилося самопочуття, вона звернулася за медичною допомогою і була госпіталізована до відділення анестезіології з ліжками інтенсивної терапії (реанімації) ЦРЛ.

Скаржник вказує про те, що вказані події йому стали відомі зі слів начальника медичної частини, який зателефонував йому на мобільний телефон з метою підтвердити, що наказ знаходиться у кабінеті головного лікаря місцевої ЦРЛ. Потім скаржнику стало відомо від інших працівників, що адвокат К. влаштувала дебош в лікарні з приводу ненадання копії наказу її матері.

Жодних документів адвокат К. не демонструвала, адвокатського запиту не подавала. В подальшому копію необхідного наказу було надано Н., який було оскаржено до суду, після чого даний наказ був анульований. Вважає за необхідне акцентувати увагу на тій обставині, що інспектор з кадрів була госпіталізована з гіпертонічним кризом. З цього приводу були направлені запити до лікувальних закладів за місцем проживання інспектора кадрів і отримано довідки про те, що вона ніколи не страждала гіпертонією і ніколи не зверталася за медичною допомогою. А внаслідок цього конфлікту вона довго лікувалася.

Оцініть правовий і етичний аспекти даної ситуації. Які норми адвокатської етики порушив адвокат К.? Яке рішення по скарзі має ухвалити кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури?

3.3. Ознайомтеся із представленою фабулою і рекомендованими нормативними актами, які визначають процедуру оскарження в судовому порядку притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності за порушення Правил адвокатської етики. Яке покарання має понести адвокат у даній ситуації? Поділивши групу на три підгрупи (колегія суддів Верховного Суду, представники скаржника і представники адвоката), змодельуйте засідання Верховного Суду по розгляду скарги адвоката на рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про застосування до адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю адвоката по даній дисциплінарній справі. На практичному занятті відтворіть засідання Верховного Суду відповідно до чинного законодавства. Представники скаржника й адвоката повинні представити доводи в обґрунтування своєї позиції. Наприкінці заняття група, яка представляє колегію суддів Верховного Суду, має оголосити резолютивну частину рішення щодо адвоката.

Фабула:

В скарзі ОСОБА_ зазначає, що ним здійснюється захист ОСОБА_ за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч. 3 ст. 15, ч. 4 ст. 190 Кримінального кодексу України. Дане кримінальне провадження порушено за заявою адвоката ОСОБА_, який діючи за дорученням як представник ОСОБА_, з метою сприяння у вирішенні судової справи в інтересах даного товариства передав грошові кошти Н. для подальшої їх передачі ОСОБА_, який є членом Вищої Ради юстиції і котрий за грошову винагороду повинен був, використовуючи свої зв'язки, позитивно вирішити судову справу. Маючи довіреність на представництво інтересів ОСОБА_ адвокат ОСОБА_ інтереси зазначеного товариства в судових інстанціях не представляв та як адвокат не вчиняв жодних дій, пов'язаних з наданням правової допомоги чи представництва інтересів довірителя. Навпаки довіреність і повноваження адвоката використовувалися виключно з метою встановити контакт зі ОСОБА_ та, усвідомлюючи незаконність своїх дій, використати його для втягнення будь-яким чином ОСОБА_ у провокацію з отримання грошових коштів. При цьому будь-які вимогання чи пропозиції в отриманні хабара ні ОСОБА_, ні ОСОБА_ не висувалися, а ініціатором був саме адвокат ОСОБА_, тобто саме він був зацікавлений у створенні провокаційної ситуації, а не у представництві в суді ОСОБА_. Також в скарзі зазначено про систематичні провокаційні дії адвоката ОСОБА_ з протизаконним впливом на окремих осіб щодо схиляння їх до отримання хабарів та прикриття співпраці з правоохоронними органами, зокрема, відносно судді Н.-ського районного суду ОСОБА_, державного виконавця ОСОБА_, державного інспектора ОСОБА_, тобто використання статусу адвоката не для здійснення незалежної професійної діяльності, захисту чи представництва, або надання інших видів правової допомоги клієнту.

З матеріалів дисциплінарної справи вбачається, що заявник – адвокат ОСОБА_ відповідно до вимог ч. 2 ст. 15 Правил адвокатської етики ініціював процедуру примирення між ним і адвокатом ОСОБА_, однак примирення не відбулось, у зв'язку з чим скарга на дії ОСОБА_ направлена до КДКА.

...Матеріалами дисциплінарної справи також підтверджено систематичні провокаційні дії адвоката ОСОБА_ пов'язані з протизаконним впливом на окремих осіб щодо схиляння їх до отримання хабарів та прикриття співпраці з правоохоронними органами, зокрема, відносно судді Н.-ського районного суду ОСОБА_ (а.с. 40-49), державного виконавця ОСОБА_ (а.с. 22-39), тобто використання статусу адвоката не для здійснення незалежної професійної діяльності, захисту чи представництва, або надання інших видів правової допомоги клієнту.

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015.

400 с.

2. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні: Навч. посіб. Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. 304 с.

3. Вільчик Т.Б. Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність адвокатів. Інформація и право. 2015. № 3. С.115–123.

4. Заборовський В. В. Дисциплінарна відповідальність адвоката: поняття та види. Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 4. С. 105.

5. Заборовський В. В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с. С. 345.

6. Бакаянова Н.М. Этические принципы адвокатуры в Украине: Монография. Одесса: Юридическая литература, 2005. 152 с.

7. Косенко М.С. Організаційно-правові засади діяльності кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.10. Київ, 2014. 19 с.

8. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: монографія. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2019. 480 с.

9. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: учебное пособие. Харьков: Право, 2008. 496 с.

10. Кармазіна К. Ю. Страхування професійної відповідальності адвоката в Україні: бути чи не бути? Правова держава. 2018. № 30. С. 65-73. <file:///C:/Users/forov/Downloads/132841-299984-1-PB.pdf>.

11. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 4-5 липня 2014 року № 78 (із под. змінами і доп.) URL: <https://vkdkka.org/wp-content/uploads/2017/09/2019-04-12-reglament-VKDKKA.pdf>

12. Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону: затв. рішенням Ради адвокатів України від 17 грудня 2013 р. № 268 (із наст. змінами). URL: <http://vkdkka.org/reglament-kdk-regionu/>

Тема № 11. ДЕОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

План:

1. Роль соціальних медіа у професійній діяльності юриста.
2. Міжнародні стандарти поведінки адвоката у соціальних мережах.
3. Регламентація діяльності адвоката в соціальних медіа відповідно до Правил адвокатської етики.
4. Проблема використання адвокатом доказів, отриманих в мережі Інтернет і в соціальних мережах: процесуальні та організаційні аспекти.
5. Особистий електронний кабінет адвоката.

6. Стратегія рекламування адвокатом своїх послуг за допомогою соціальних мереж.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Проаналізувати рекомендовану літературу з метою детального вивчення деонтологічних аспектів діяльності адвоката в соціальних мережах. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.*

2. *У письмовому вигляді підготуйте проект веб-сайту адвоката із рекламування своїх послуг. Проаналізуйте, яка інформація повинна міститися на такому веб-сайті, а яку розмішувати не можна.*

3. Розв'яжіть наступні практичні ситуації:

3.1. 26 липня 2018 року Радою адвокатів Дніпропетровської області прийнято рішення № 97/1/2, яким вирішено за фактом ганебних та нецензурних висловлювань адвоката ОСОБА_1 у соціальній мережі «Facebook», у вигляді коментарів під публікацією адвоката ОСОБА_2 під назвою: «ІНФОРМАЦІЯ_1», розміщеною адвокатом ОСОБА_3 у соціальній мережі «Facebook» в групі «Адвокати Дніпра та області», уповноважити заступника Голови Ради адвокатів Трунова О.В. звернутись до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Дніпропетровської області зі скаргою щодо поведінки адвоката ОСОБА_1, яка може бути підставою для його дисциплінарної відповідальності у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю (пункт 3 Рішення).

На підставі вказаного рішення Радою адвокатів Дніпропетровської області 26 липня 2018 року було підготовлено скаргу до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Дніпропетровської області щодо притягнення адвоката ОСОБА_1 (свідectво про право на заняття адвокатською діяльністю № 2014, видане 25 травня 2009 року Дніпропетровською обласною КДКА) до дисциплінарної відповідальності у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України за одноразове грубе порушення правил адвокатської етики, що підриває авторитет адвокатури України.

Вказане звернення обумовлено тим, що 23 липня 2018 року до Ради адвокатів Дніпропетровської області надійшло письмове звернення адвоката ОСОБА_4 стосовно того, що 18 липня 2018 року в соціальній мережі «Facebook» в групі «Адвокати Дніпра та області» під публікацією адвоката ОСОБА_2 під назвою: «ІНФОРМАЦІЯ_1» (далі - публікація в мережі «Facebook»), яку було розміщено адвокатом ОСОБА_3, користувач під аккаунтом « ОСОБА_1 . Адвокат» розмістив свої коментарі, які містили нецензурні висловлювання в адресу органу адвокатського самоврядування - Ради адвокатів Дніпропетровської області.

Оцініть вказану ситуацію з точки зору приписів Правил адвокатської етики. Яке рішення має ухвалити суд за результатом розгляду вказаної скарги? Чи має нести відповідальність адвокат у вказаній ситуації?

3.2. Проти адвоката добровольців «Правого сектору» Р. правоохоронними органами відкрито кримінальне провадження за ч.1 ст.376 Кримінального Кодексу України (Втручання в діяльність судових органів"). Про це стало відомо після отримання відповіді на запит від Головного управління Нацполіції в Закарпатській області, в якому підтверджується внесення відомостей до ЄРДР за ознаками правопорушення. Даний інцидент стосується посту адвоката Р. в мережі Фейсбук стосовно судді Ужгородського міськрайонного суду Ш.

Оцініть правомірність дій правоохоронних органів щодо адвоката Р. Чи має право адвокат викладати пости стосовно своєї професійної діяльності в соціальних мережах? Що доцільно, а що недоцільно коментувати адвокату в соціальних мережах? Які дії має вчиняти адвокат з метою дотримання принципу конфіденційності даних щодо клієнтів в соціальних мережах?

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015. 400 с.
2. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні: Навч. посіб. Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. 304 с.
3. Бірюкова А. М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.10. Київ: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2019. С. 362.
4. Наконечний В. Нормы поведения адвокатов в соцсетях: мировой опыт и украинские реалии. *Юрлига*. URL: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2015/7/23/131893.htm>
5. Мисник Н. Електронні докази в суді: вирішення проблем доказування чи поле для фальсифікацій. *Юридична газета*. №19 (673). URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/elektronni-dokazi-v-sudi-virishennya-problem-dokazuvannya-chi-pole-dlya-falsifikacij.html>
6. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р. 9 червня 2017 р., зі змінами затвердженими З'їздом адвокатів України 15 лютого 2019 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf
7. Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій: прийняті 24 травня 2014 року Міжнародною асоціацією юристів. URL: <http://tomorrowlawyer.org/%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%>

[B8%D0%BF%D0%B8-%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D0%B0%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D1%8E%D1%80%D0%B8%D1%81/.](#)

ТЕМА № 12. АДВОКАТСЬКИЙ ЕТИКЕТ

План

1. Адвокатський етикет: поняття та загальна характеристика.
2. Адвокатський етикет і правова культура адвоката: питання співвідношення.
3. Основні правила адвокатського етикету.
4. Мовний етикет адвоката.
5. Зовнішній вигляд адвоката як складова його успіху.
6. Етикет адвоката під час комунікації з клієнтами.
7. Етикет адвоката в суді. Основні правила спілкування адвоката з суддями.
8. Етикет адвоката в правоохоронних органах. Основні правила спілкування адвоката зі співробітниками правоохоронних органів.
9. Етикет адвоката в органах державної влади. Основні правила спілкування адвоката із державними службовцями.
10. Професійна деформація адвоката: різновиди та способи запобігання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану літературу з метою детального вивчення основних правил адвокатського етикету. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.

2. Здійснить міні-дослідження з наступної теми: Чи є у законодавстві сформульоване поняття «резонансна справа» (передивитись відео, чи там таке зустрічається). За якими ознаками можна розпізнати «резонансну справу»? Чи є процесуальна специфіка розгляду т.з. «резонансних справ»? Яку тактику і стратегію має обрати адвокат у т.з. «резонансній справі», якщо він є представником (захисником) однієї із сторін? Якими є правила спілкування та взаємодії адвоката із представниками громадських організацій? Які приклади розгляду «резонансних справ» (як цивільних, так і кримінальних) можна знайти в друкованих та електронних ЗМІ останніх років? Зробіть презентацію результатів свого дослідження на практичному занятті.

3. Розв'яжіть наступні практичні ситуації:

3.1. Під час розгляду кримінальної справи судді не сподобалося, що один з підсудних щось жує. Суддя підняв підсудного і голосно та в грубо вичитав за неповагу до суду. Адвокат знав, що підсудний має недолік - якщо він нервує у нього пересихає у роті, але забув попередити про це суддю.

Оцініть поведінку учасників судового процесу з точки зору дотримання правил адвокатського етикету та Правил адвокатської етики.

3.2. Після відкриття судового засідання суддя вголос звертається до адвоката-жінки з такими словами: «Адвокат Н., я б просив надалі вдягатися в судові засідання скромніше. Тут не місце для демонстрації прикрас».

Дайте оцінку словам судді з позиції вимог судового етикету. Яким має бути зовнішній вигляд адвоката в судовому процесі?

3.3. Даючи показання у судовому засіданні свідок поведився дивно - був розгублений, нервував. Прокурор у грубій формі запитав свідка: «Свідок, що з вами? Ви ніби з похмілля». Суддя ніяк не відреагував на різкий тон прокурора. Коли свідку стало зовсім погано, з'ясувалося, що він діабетик і настав час приймати інсулін.

Дайте оцінку словам прокурора з позиції вимог судового етикету. Якими мають бути дії адвоката в такій ситуації?

3.4. Під час судових суперечок державний обвинувач у своєму виступі сказав: «Я, звичайно, розумію адвоката, що намагається вигородити злочинця, він за це чималі гроші одержує», на що адвокат голосно відповів: «Я заробітки прокурора не підраховую і на іномарках не роз'їжджаю».

Суддя призвав обох до порядку.

Прокоментувати поведінку учасників судового процесу. Які коментарі адвоката щодо дій судді та прокурора є прийнятними і допустимими в судовому процесі?

3.5. В залі судового засідання на слуханні справи присутня велика кількість громадських активістів, які прийшли підтримувати одну з сторін і провокують суддю, агресивно коментуючи вголос репліки судді, представників опонента.

Що має зробити суддя, щоб уникнувши конфлікту, заспокоїти публіку і провести засідання? Як має поводитися адвокат в такій ситуації? Чи вправі адвокат брати участь у провокаціях та мітингах, спрямованих на опротестування дій судді або судових рішень з точки зору Правил адвокатської етики?

3.6. Розглядається справа, однією з сторін є дуже балакуча, істерична жіночка, яка постійно перебиває суддю, на спроби судді заставити її висловлюватись по суті справи звинувачує його в упередженості.

Як судді справитись з такою учасницею засідання? Як має поводитися адвокат в такій ситуації?

3.7. Слухається кримінальна справа про жорстоке вбивство малолітньої дитини. Обвинувачений уже скоїв раніше вбивство, але був визнаний неосудним через психічну хворобу. В залі багато публіки, яка вимагає найжорсткішого покарання для вбивці, провина якого доказывается. Але особа вбивці знову визнана експертами неосудною.

Як судді провести судове засідання так, щоб не викликати агресії до себе і добитись розуміння законності вироку? Чи потрібно судді вчиняти окремі процесуальні дії при підготовці до розгляду справи за участю представників ЗМІ? Як має поводитися адвокат в такій ситуації? Обґрунтувати відповідь.

Рекомендована література:

1. Правила адвокатської етики: затв. Звітно-виборчим з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf/
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р., № 5076-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/print>
3. Регламент Конституційного Суду України: затв. спеціальним пленарним засіданням КС України від 22 лютого 2018 р. URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/reglament_2.pdf
4. Про затвердження Правил поведінки працівника суду: рішення Ради суддів України від 6 лютого 2009 року № 33 URL: <http://court.gov.ua/userfiles/PravPovPracSudu.pdf>.
5. Правила етичної поведінки державних службовців, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016 р. № 65. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/65-2016-%D0%BF>.
6. Правила поведінки працівника суду та Коментар: Державна судова адміністрація України та Рада суддів України. К., 2010. 23 с.
7. Лозовой В.А., Петришин О.В. Професійна етика юриста: навч. посібн. Харків: Право, 2004. 176 с.
8. Професійна етика судового процесу: матеріали круглого столу (24 лист. 2017 року). Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. 92 с.
9. Каменських П. Законник довів у ВРП, що порушив не етику, а етикет. *Закон і бізнес*. Серпень 2018. URL: <https://zib.com.ua/ua/134392-suddya-doviv-u-vrp-scho-porushiv-ne-etiku-a-etiket.html>
10. Луцький А.І. Виховний вплив моральної складової на здійснення судочинства (теоретичний аспект). *Європейські перспективи*. 2012. № 4. Ч. 1. С. 222-226.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ТА ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА НОРМАТИВНИХ АКТІВ:

1. Стандарти незалежності юридичної професії міжнародної асоціації юристів: прийняті на конференції ТРАВНЯ у вересні 1990 р. в місті Нью-Йорку. URL: <http://bibliograph.com.ua/kodex-9/24.htm>.
2. Адвокатура України: навчальний посібник: у 2 кн. / за ред. доктора юр. наук, проф. С.Я. Фурси. К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2007. 940 с.
3. Бакаянова Н. М., Храпенко О. О. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях: навчальний посібник. Одеса: «Юридична література», 2016. 215 с.
4. Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 357 с.
5. Бакаянова Н.М. Этические принципы адвокатуры в Украине: Монография. Одесса: Юридическая литература, 2005. 152 с.
6. Бірюкова А. М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: автореферат на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.10. Київ: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2019. 40 с. С. 12.
7. Біцай А. Ф. Професійна відповідальність адвоката-медіатора: поняття, особливості та загальна характеристика. Форум права. 2014. № 4. С. 18-23.
8. Бусурина Е. О. Дисциплинарная ответственность адвокатов в правозащитной деятельности : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Моск. гос. юрид. акад. им. О. Е. Кутафина. М., 2013. 30 с.
9. Варфоломеева Т.В. Защита в уголовном судопроизводстве. К.: Институт адвокатуры при Киевском университете имени Тараса Шевченко, 1998. 204 с.
10. Васьковский Е.В. Организация адвокатуры. Часть 2. Исследование принципов организации адвокатуры. СПб.: Тип. М.М. Стасюлевича, 1893. 213 с.
11. Висновок № (2013) 16 Консультативної ради європейських суддів «Про відносини між судьями та адвокатами»: прийнятий на 14-му пленарному засіданні КРЄС 13-15 листопада 2013 р. м. Страсбург. URL: <http://rszs.court.gov.ua/userfiles/KRES%20Vusnovok.pdf>
12. Вільний вибір захисника своїх прав: (проблеми офіційної інтерпретації статті 59 Конституції України) / П. М. Рабінович. Право України. 2013. № 3/4. С. 376-384.
13. Вільчик Т.Б. Адвокатська таємниця : дискусійні питання реалізації в країнах Європейського Союзу та в Україні. European Reforms Bulletin. 2015. № 4. С. 174–181.
14. Вільчик Т.Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України: дис. докт. юрид. наук за спеціальністю: 12.00.10. Харків. 2016. 490с.

15. Вільчик Т.Б. Гарантії дотримання принципу конфіденційності у адвокатській діяльності (порівняльний аналіз законодавства Європейського Союзу та України). Юрист України. 2015. № 3–4. С. 34–40.
16. Вільчик Т.Б. Дисциплінарна відповідальність адвокатів в країнах ЄС та в Україні. Форум права. 2015. № 4. С. 38–44.
17. Вільчик Т.Б. Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність адвокатів. Інформація и право. 2015. № 3. С.115–123.
18. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015. 400 с.
19. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні: Навч. посіб. Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. 304 с.
20. Вільчик Т.Б. Реалізація принципу незалежності професійної діяльності адвокатів у взаєминах з державною владою. Вісник Академії адвокатури України. 2014. Том 11. № 2(30). С. 63-73.
21. Волошина Л. Розголошення адвокатської таємниці як підстава юридичної відповідальності адвоката. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 6. С. 211-215.
22. Волошина Л.О. Поняття та види юридичної відповідальності адвоката. Вісник кримінального судочинства. № 2/2016. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2016_Voloshuna.pdf
23. Гаррис Р. Школа адвокатури. Руководство к ведению гражданских и уголовных дел / Р. Гаррис ; пер. с англ. П. Сергеич. Изд. 2-е. Москва: Изд-во СГУ, 2010. 349 с.
24. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: моногр. Одеса: Юридична література, 2015. 712 с.
25. Глушкевич М. Етичні завдання адвокатури. Життя і право. 1929. Ч. 4. С. 38-44.
26. Головань І. В. Захист професійної юридичної таємниці згідно законодавства України та Швейцарії. Адвокат. 2005. № 1. С. 3-7.
27. Головань І.В. Бізнес-адвокатура в Україні. Донецьк: ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2004. 127 с.
28. Грищук В. К. Філософсько-правове розуміння прав відповідальності людини: монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. 768 с.
29. Деханов С.А. Организация адвокатуры и профессиональная этика адвокатов в Западной Европе. М.: Юрлитинформ, 2012. 264 с.
30. Дэвид Майстер, Чарльз Грин, Роберт Галфорд. Советник, которому доверяют. Москва, Издательство «Манн, Иванов и Фебер», 2009. 139 с.
31. Енциклопедичний довідник майбутнього адвоката : у 2 ч. / за заг. ред. С. Ф. Сафулько. Київ: Ін Юре, 2008. Ч. 1–2.
32. Єфіменко М. Роль адвоката у процесі медіації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2015. № 13.

Т. 2. С. 25-27. URL: http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc13/part_2/9.pdf.

33. Забаровський В. Окремі аспекти взаємовідносин адвоката із судом. *Visegrad Journal of Human Rights*. 2015. № 2. URL: http://vjhr.sk/archive/2015_2/19.pdf

34. Заблотний М. Якщо клієнт виявився аферистом, або Чому загальнолюдські цінності можуть залишити адвоката без свідництва. Закон і базнес. № 1305. Від 18.02—24.02.2017 р. URL: https://zib.com.ua/ua/127624-yakscho_klient_viyavivsy_aferistom_abo_chomu_zagalnolyudski.html

35. Заборовський В. В. Дисциплінарна відповідальність адвоката: поняття та види. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 4. С. 105.

36. Заборовський В. В. Правова природа принципів, на яких побудовані взаємовідносини адвоката із судом та іншими учасниками судового провадження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Випуск 32. Том 3. 2015. С. 157-161.

37. Заборовський В. В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с. С. 345.

38. Заборовський В.В. Індемнітет адвоката як одна з основних гарантій адвокатської діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 4. С. 287-291. URL: http://pap.in.ua/4_2016/86.pdf

39. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, ухвалений делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. (з наступ. змінами і доп.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343.

40. Звіт по результатах оцінки потреб адвокатського самоврядування в Україні в рамках Проекту «Консолідація реформ правосуддя в Україні», що реалізується РЄ в 2017-2018 рр. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/bar-needs-assessment-report-presented-in-kyiv>.

41. Зейкан Я. П. Адвокат: кримінальні справи : метод. поради : у 2 ч. Київ : Дакор, 2012. 728 с.

42. Зейкан Я. П. Адвокат: цивільні справи : метод. поради. К. : Дакор : Світ книг, 2012. 688 с.

43. Зейкан Я. П. Методика захисту в окремих категоріях кримінальних справ за КПК 2012 року / Я. П. Зейкан. – Х. : Коваленко О. В., 2013. – 376 с.

44. Зейкан Я.П. Адвокат: навички професії: Практичний посібник. 2-ге вид., стереотип. К.: КНТ, 2008. 788 с.

45. Іваницький С.О. Міжнародно-правові стандарти діяльності адвокатури у галузі кримінального провадження. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2013. Спеціальний випуск № 5. С. 142-145.

46. Іваницький С.О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: Монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 800 с.

47. Іванцова А.В. Організаційні форми діяльності адвокатури: Монографія. Харків: видавництво “ФІНН”, 2011. 248 с.

48. Князева Н.В. Досвід США у правовому регулюванні уникнення конфлікту інтересів у адвокатській діяльності та можливості його використання в Україні. Верховенство права. 2017. № 9. URL: <http://sd-vp.info/2017/dosvid-ssha-u-pravovomu-regulyuvanni-uniknennya-konfliktu-interesiv-u-advokatskij-diyalnosti-ta-mozhливosti-jogo-vikoristannya-v-ukrayini/>

49. Коментар до Кодексу суддівської етики: затв. рішенням Ради суддів України від 04 лютого 2016 року № 1 URL: <http://rsu.gov.ua/ua/documents>

50. Компанейцев С. Професійний обов'язок як структурний елемент деонтологічних засад діяльності адвоката. Підприємництво, господарство і право. 2012. № 6. С. 115–118.

51. Компанейцев С. Особистість адвоката: деонтологічний підхід. Підприємництво, господарство і право. 2013. № 3. С. 135–137.

52. Кони А.Ф. Нравственные начала в уголовном процессе. Собрание сочинений в 8-ми томах. М.: Юрид. лит., 1967.

53. Косаренко О. Суд і адвокат: проблеми етики взаємовідносин. Вісник академії адвокатури. 2011. № 3(22). С. 189-196. URL: file:///C:/Users/forov/Downloads/vaau_2011_3_28.pdf

54. Косенко М. С. Досвід зарубіжних країн щодо організаційно-правових засад діяльності дисциплінарних органів адвокатури. Вісник Академії адвокатури України. 2011. Вип. 2. С. 157.

55. Косенко М. С. Участие квалификационно–дисциплинарной комиссии адвокатуры в обеспечении адвокатской дисциплины в Украине. Закон и жизнь. 2013. № 9. С. 66–70. С.67.

56. Косенко М.С. Організаційно-правові засади діяльності кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.10. Київ, 2014. 19 с.

57. Кравченко М. В. Щодо відповідальності адвоката за порушення зобов'язань за договором про надання правової допомоги. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право : наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. 2014. № 3. С. 130–134.

58. Кухарук Ю. О. Відвід захисника від участі у кримінальній справі в кримінальному процесі України : моногр.. Київ: Центр учб. л-ри, 2013. 147 с.

59. Логінова С.М. Адвокатська таємниця: теорія і практика: дис ... канд. юрид. наук: 12.00.10. К., 2002. 184 с.

60. Масюк В. Секреты практической юриспруденции. Харьков: Право, 2012. 232 с.

61. Международная комиссия юристов. Дисциплинарное производство в отношении адвокатов в странах СНГ: анализ междунар. права и стандартов : 19 июня 2013 г. ICJ – International Commission of Jurists. URL: <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2013/06/CIS-icj-opinion-lawyers-discipline-law-advocacy-analysis-brief-2013-rus.pdf>.

62. Мігдаль О. Відповідальність за дописи в Інтернеті має наставати лише в разі заподіяння шкоди іншій особі. Закон і бізнес. 2017. № 37. URL: http://zib.com.ua/ua/130309-vidpovidalnist_advokata_za_dopisi_v_interneti_mae_nastavati_.html

63. Модельні правила незалежності та взаємовідносин адвоката: Адвокат майбутнього. URL: <http://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/.pdf>

64. Молло М. Правила адвокатской профессии во Франции (1842 г.). Перевод с французского / М. Молло – М.: Издание Н.П. Шубинского, 1894. – 98 с.

65. Моріс проти Франції (Morice v. France) : рішення Європейського Суду з прав людини від 23 квітня 2015 р. URL: <https://cedem.org.ua/library/rishennya-velykoyi-palaty-yespl-u-spravi-moris-proty-frantsiyi/>

66. Наконечний В. Нормы поведения адвокатов в соцсетях: мировой опыт и украинские реалии. Юрлига. URL: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2015/7/23/131893.htm>

67. Національна стратегія у сфері прав людини: затв. Указом Президента України від 25 серпня 2015 р., № 501/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>.

68. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч. посіб. для підгот. до комплекс. іспиту / [І.В.Назаров, Т.Б.Вільчик, О.М. Овчаренко та ін.]. Харків: Право, 2019. 352 с.

69. Організація роботи адвокатури в Україні : навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко, А. В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. Харків : Право, 2014.

70. Основи адвокатської діяльності (питання-відповіді до комплексного іспиту): навч. посіб./А.В. Іванцова, Я.О. Ковальова. Харків: «Юрайт», 2018. 150 с.

71. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835.

72. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835;

73. Погорецький М. А. Адвокатура України : підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 368 с.

74. Погорецький М. М. Кримінальні процесуальні гарантії адвокатської таємниці за законодавством ФРН та Франції. Форум права. 2015. №. 1. С. 255–260.

75. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, затверджене рішенням звітно-виборного з'їзду адвокатів України 9 червня 2017 р. URL: <https://vkdkka.org/wp-content/uploads/2017/11/PolojennyaProVKDKKA2017.pdf>

76. Положення Про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність, затверджене Рішенням РАУ від 30 серпня 2014 р. №120 (зі змінами та доп.). URL:

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2019-02-14-polozhennya-6_5cee816a86403.pdf.

77. Попелюшко В.О. Функція захисту в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми: монографія. Острог: Видавництво НУ “Острозька академія”, 2009. 634 с.

78. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р. 9 червня 2017 р., зі змінами затвердженими З'їздом адвокатів України 15 лютого 2019 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf

79. Прилуцький С.В. Вступ до теорії судової влади (Суспільство. Правосуддя. Держава): Монографія. К.: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2012. 317 с.

80. Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій: прийняті 24 травня 2014 року Міжнародною асоціацією юристів.

81. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р., № 5076-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/print>

82. Про відносини між судьями та адвокатами»: висновок Консультативної ради європейських суддів № (2013) 16 від 15 листопада 2013 р. URL: <https://court.gov.ua/userfiles/KRES%20Vusnovok.pdf>

83. Про практику застосування кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями адвокатури дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю: рішення ВКДКА України від 1 березня 2018 р. URL: <https://vkdkka.org/12265-2/>.

84. Профессия адвоката [Электронный ресурс] : доклад / Рабочая группа “Профессиональные судебные системы” ; предисл. Филиппа Буайа. – Страсбург, 2012 // Совет Европы. URL: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/capacitybuilding/Source/judic_reform/Eastern_Partnership_ReportontheProfessionofLawyer_rus.pdf (дата обращения: 01.11.2015). – Загл. с экрана.

85. Рагулин А. В. Понятие и система института профессиональных прав адвоката-защитника. Государство и право. 2013. № 11. С. 81–85.

86. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 4-5 липня 2014 року № 78 (із под. змінами і доп.) URL: <https://vkdkka.org/wp-content/uploads/2017/09/2019-04-12-reglament-VKDKA.pdf>

87. Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону: затв. рішенням Ради адвокатів України від 17 грудня 2013 р. № 268 (із наст. змінами). URL: <http://vkdkka.org/reglament-kdk-regionu/>

88. Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів: Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 727 засіданні заступників міністрів 25 жовтня 2000 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf.

89. Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам Про свободу професійної діяльності адвокатів: від 25 жовтня 2000 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf

90. Реформування системи адвокатури: міжнародні демократичні стандарти та перспективи: роз'яснення Міністерства юстиції України від 11.06.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-12>

91. Ромовська З. В. Суд і адвокат: проблеми співпраці. Адвокат. 2013. № 1. С. 6–9.

92. Святоцький О.Д. Адвокатура в юридичному механізмі захисту прав громадян (історико-правове дослідження): дис ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 1994. 244 с.

93. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: монографія. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2019. 480 с.

94. Семенюк І. Я. Моральні засади діяльності інституту адвокатури: теоретико-правовий аспект: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Львів, 2015. URL:<http://old.lp.edu.ua/sites/default/files/dissertations/files/%20%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA.pdf>.

95. Синеокий О. В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: новый курс адвокатского права и адвокатской криминалистики : учеб.пособие / Гос. вуз "Запорож. нац. ун-т" М-ва образования и науки Украины. Изд. 2-е, испр. и доп. X. : Право, 2012. 516 с.

96. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: учебное пособие. Харьков: Право, 2008. 496 с.

97. Слободян І. Відповідальність за несплату адвокатами щорічних внесків: дисциплінарна практика ВКДКА та КДКА регіонів. Закон і бізнес. 2015. № 16. URL: http://zib.com.ua/ua/115746-vidpovidalnist_za_nesplatu_advokatami_schorichnih_vneskiv_di.html

98. Соціальні комунікації: теорія і практика : наук. журн. [наук. ред. О. М. Холод]. Т. 1. К. : МЦД СК «Комтека», 2015. 314 с.

99. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2010 рр.: затв. Указом Президента України від 20 травня 2015 р., № 276/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>.

100. Строгович М.С. Проблемы судебной этики: учебное пособие. Москва, 1974. 272 с.

101. Ткаля О.В. Правовий імунітет та його різновиди. Актуальні проблеми держави і права. 2007. URL: <http://www.apdp.in.ua/v36/23.pdf>

102. Удалова Л.Д., Савицька С.Л. Кримінально-процесуальні гарантії діяльності адвоката : монографія. Київ: КНТ, 2014. 170 с.

103. Фіолевський Д. П. Адвокатура: підручник. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Алерта, 2014. 624 с.

104. Фіолевський Д. П. Юридична етика: підручн. К.: Алерта, 2001. 288 с.

105. Форманюк В.І. Притягнення адвокатів до юридичної відповідальності. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. Вип. 5-2. Т. 2. 2014. URL: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo05-2/part_2/8.pdf

106. Хартія основоположних принципів європейської юридичної професії: прийнята Радою адвокатських асоціацій та правничих товариств Європи (The Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) 25 листопада 2006 р. URL: http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Hartiya_brenduvannya.pdf.

107. Шевердін М. Основні принципи адвокатської етики. Асоціація правників України. URL: <http://uba.ua/ukr/news/4919/>

108. Шипілова Ю. Адвокатський запит: проблеми теорії та практики. Адвокатське бюро. 2013. № 1. С. 32–35.

109. Юридична деонтологія: підручник / НЮУ ім. Ярослава Мудрого; за заг. ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2014. 248 с.

110. Юрчишин В. М. Відносини прокурора із захисником на досудовому розслідуванні за новим КПК України. Адвокат. 2012. № 9 (144). С.19-22. URL: file:///C:/Users/forov/Downloads/adv_2012_9_5.pdf

111. Яновська О. Г. Адвокатура та судова риторика: навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. Київ: КНЕУ, 2008. 156 с.

112. Яновська О. Г. Адвокатура України. Навчальний посібник. К.: ЮрінкомІнтер, 2007. 280 с.

113. Яновська О. Г. Особливості участі адвоката у процедурі медіації. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2014. № 1(99). С. 21-24. URL: file:///C:/Users/forov/Downloads/VKNU_Yur_2014_1_7.pdf.

114. Яновська О. Г. Процесуальні форми протестної діяльності адвоката в кримінальному провадженні. Право України. 2013. № 11. С. 165–172.

115. Яновська О. Г. Стандартизація адвокатської діяльності: вимога сьогодення. Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1. С. 157-162. http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2015_Yanovska.pdf

116. Яновська О. Система гарантій адвокатської діяльності – крок до громадянського суспільства. Право України. 1996. № 5. С. 48–51.

117. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Тау проти Румунії» (заява № 56280/07) від 23 липня 2019 р. URL: <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-tau-proti-rumuni%D1%97-tekst-rishennya/>.

118. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Університет Вроцлава та Польщі проти Урядової агенції з досліджень» (Uniwersytet Wrocławski and Poland v REA (“Об’єднані справи C-515/17 P і C-561/17 P”) від 4 лютого 2020 р. URL: <https://www.echr.com.ua/chi-vtrachaye-advokat-svoyu-nezalezhnist-chitayuchi-lekci%D1%97-kliiyentu-abo-dekilka-sliv-pro-sudovu-sistemu-yes/>.

Рекомендовані Інтернет-сайти:

1. Блог Олександра Пономаренка – <http://advokatponomarenko.blogspot.com/>

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://nbuv.gov.ua>
3. Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua>
4. Офіційний сайт Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури – <http://vkdkka.org>
5. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України – <http://kmu.gov.ua>
6. Офіційний сайт Київської міської кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури – <http://kmkdkka.com>
7. Офіційний сайт Міністерства юстиції України – <http://minjust.gov.ua>
8. Офіційний сайт Національної асоціації адвокатів України – <http://www.unba.org.ua/>
9. Переклади практики ЄСПЛ – <http://espch.kau.in.ua/perekladi-praktiki-espl/>
10. Українська Фундація правової допомоги – <http://ulaf.org.ua/>
11. Практика ЄСПЛ. Український аспект – <https://www.echr.com.ua/> .

6. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Адвокатська деонтологія є навчальною дисципліною, яка викладається кафедрою адвокатури. Моніторинг знань студентів з даної навчальної дисципліни здійснюється шляхом поточного контролю (ПК) протягом курсу практичних занять, за результатами яких складається іспит.

Оцінювання рівня знань студентів здійснюється шляхом поточного контролю (ПК) на практичних заняттях та підсумкового контролю знань (ПКЗ) під час іспиту. Підсумкова оцінка знань обчислюється шляхом підрахунку суми балів, набраних під час ПК та ПКЗ.

Завданням ПК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при відповіді на теоретичні запитання та при вирішенні практичних завдань.

Критеріями оцінювання знань та вмінь студентів протягом ПК є:

Вид активності	Зміст активності	Кількість видів	Кількість балів за вид	Всього (в балах)
Основні				
Присутність на всіх лекціях	Конспектування, уважне слухання	11	1	11
Присутність на всіх практичних заняттях	Фактична присутність студента на практичному занятті	13	1	13
Відповіді на заняттях	Розкриття питань плану, відповіді на	13	2	26

	додаткові запитання викладача			
Додаткові				
Презентація	Доповідь (виступ на задану тему на практичному (семінарському) занятті) з презентацією за допомогою технічних засобів	1	До 25	25
	Виступ із доповіддю на конференції будь-якого рівня та (або) опублікування тез доповіді	1	До 12	12
Робота з науковою літературою	Анотування або рецензування наукових статей, монографій за темами курсу (до трьох статей або однієї монографії)	2	2,5 бала за статтю	5
Складання кросворду	Складання кросворду з юридичних термінів за темами курсу (не менше трьох тем та не менше тридцяти термінів)	1	До 5	5
Складання тестів	Підготовка тестових питань за темами курсу (не менше трьох тем та не менше тридцяти питань)	1	До 5	5
Складання завдань	Підготовка завдань за темами курсу (не менше трьох тем та не менше п'яти практичних ситуацій)	2	До 2,5	5

Пояснення:

Максимальна кількість балів за результатами практичних занять – 40.

Мінімальна кількість балів – 25.

Основні види активності дають студенту можливість набрати бали, необхідні для складання іспиту. Вони є обов'язковими для всіх студентів.

Різні види активності доповнюють одне одного, за рахунок чого у студента є певний «запас балів». За рахунок одного виду активності студент компенсує недоодержані за іншим видом.

Відвідування занять передбачає фізичну присутність студента на занятті. Бали нараховуються за кожне фактично відвідане заняття незалежно від того, відповідав студент на них, чи ні. Бали не нараховуються у випадках, коли студент був відсутній (незалежно від причини відсутності), запізнився на заняття, був не готовий по темі або допускав порушення навчальної дисципліни.

Відповіді на заняттях передбачають розкриття питань по темі курсу, вирішення практичних завдань, доповнення. Залежно від обсягу та якості відповіді їх можна оцінювати до 3 балів за заняття.

Контрольні завдання здійснюються у формі відкритого тесту, який полягає у наданні розгорнутої письмової відповіді на поставлене проблемне питання з теми курсу. Відповіді оцінюються за повнотою та правильністю в обсязі від 0 до 5 балів.

Додаткові види активності дають можливість добрати бали до 40 (якщо це потребується). Додаткові види застосовуються як альтернативні за бажанням студента і за узгодженням з викладачем, та мають на меті стимулювання студента до самостійної, наукової, творчої роботи.

Можливе обрання лише одного додаткового виду активності, крім виступу із доповіддю на конференції будь-якого рівня та (або) опублікування тез доповіді або наукової статті, з обов'язковою рецензією викладача кафедри адвокатури.

Написання і опублікування тез передбачає підготовку тез наукової доповіді і їх опублікування у збірнику певної студентської наукової конференції, а також виступ на ній (за можливості) з тематики, що входить до предмета навчальної дисципліни. Тематика тез та конференція, на яку вони будуть подані, визначаються студентом за погодженням з викладачем (науковим керівником).

Опублікування наукової статті передбачає підготовку, рецензування та опублікування наукової статті з теми, що входить до даної дисципліни в будь-якому виданні правничого спрямування.

Робота з науковою літературою передбачає ознайомлення студентів з додатковою науковою літературою по тематиці навчальної дисципліни, а також її анотування (рецензування). Може включати вивчення наукових статей або монографії. Анотація (рецензія) складається окремо на кожну статтю обсягом 1,5-2 стор., на монографію – 5 стор.

Перелік статей (монографій) визначається студентом за погодженням з викладачем. Складання тестів передбачає підготовку студентами тестових завдань з тематики курсу (яка визначається студентами за погодженням з викладачем).

Кожний тест, належним чином складений і оформлений (питання і 3-4 варіанти відповіді, одна з яких є правильною). Тести мають бути оригінальними і не повинні дублювати питання, розроблені кафедрою.

Складання задач передбачає самостійну розробку студентами практичних завдань по темах курсу. Задача має включати формулювання практичної ситуації та постановку питань до неї. Оцінюється оригінальність задачі, її змістовність, проблемність питань, на які вона розрахована. Кожна задача оцінюється у 1 бал, тобто за 5 задач студенти можуть отримати 5 балів.

Розробка схем, таблиць передбачає схематичне представлення матеріалу по темах курсу у виді схем, таблиць, діаграм. Кожній схемі відповідає певне питання курсу. Оцінюється оригінальність, логічність, системність складання схеми.

Розробка презентації передбачає представлення за допомогою аудіовізуальних технічних засобів (ноутбук, проектор тощо) розробок студента з окремих питань або тем курсу. Об'єднує елементи наукової доповіді та складання схем і таблиць. Одна презентація повинна містити не менше 7 елементів, і оцінюється до 10 балів. Оцінюється оригінальність презентації, рівень її технічної підтримки, повнота і змістовність викладення матеріалу.

Підсумковий бал за результатами поточного контролю (ПК) обчислюється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Результати ПК знань студентів своєчасно вносяться до журналу обліку роботи викладача та регулярно оприлюднюються в академічній групі (особисто студенту за його запитом).

У разі невиконання завдань поточного контролю (ПК) з об'єктивних причин студенти мають право на ліквідацію заборгованості. Час та порядок складання визначається кафедрою.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота полягає в додатковому поглибленому опрацюванні студентами окремих питань навчальної дисципліни.

Студент повинен самостійно ознайомитись, критично осмислити та зробити висновки з рекомендованого наукового матеріалу.

Самостійна робота сприяє:

- поглибленню і розширенню знань;
- формуванню інтересу до пізнавальної діяльності;
- оволодінню прийомами процесу пізнання;
- розвитку пізнавальних здібностей.

Основними видами самостійної роботи студентів є:

- пошук та вивчення додаткової наукової літератури та додаткових нормативно-правових актів;
- ознайомлення з сучасними поглядами на проблемні питання, що висвітлені в періодичних виданнях;
- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекцій.

8. ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ:

1. Історичний генезис правових засад адвокатської деонтології.
2. Філософські витоки адвокатської деонтології.
3. Проблема свободи морального вибору в адвокатській діяльності.
4. Поняття і предмет адвокатської деонтології.
5. Місце адвокатської деонтології в системі юридичної деонтології.
6. Функції адвокатської деонтології.
7. Методи забезпечення дотримання деонтологічних засад в адвокатській діяльності.
8. Проблема позитивної відповідальності адвоката перед клієнтом.
9. Підзвітність адвоката закону, адвокатському співтовариству й громадянському суспільству.
10. Органи адвокатського самоврядування як суб'єкти забезпечення деонтологічних засад адвокатської діяльності.
11. Адвокатські бюро та об'єднання як суб'єкти забезпечення деонтологічних засад адвокатської діяльності.
12. Структура та значення деонтологічних засад адвокатської діяльності.
13. Взаємозв'язок етичних приписів адвокатської професії з правилами професійної етики представників інших юридичних професій.
14. Характеристика міжнародно-правових актів, що містять деонтологічні засади діяльності адвоката.
15. Універсальні (ООН) та регіональні (європейські) стандарти адвокатської деонтології.
16. Документи Європейського Союзу, що регламентують юридичну й адвокатську деонтологію.
17. Роль Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини та правових позицій Європейського суду з прав людини в становленні адвокатської деонтології.
18. Правове регулювання деонтологічних засад адвокатської діяльності в Україні.
19. Документи програмного й галузевого спрямування, що мають вплив на формування деонтологічних засад адвокатської діяльності.
20. Конституційно-правові основи адвокатської деонтології.
21. Правила адвокатської етики: значення, загальна характеристика, структура, суб'єкти, на яких поширюються правила.
22. Правові наслідки порушення адвокатом Правила адвокатської етики.
23. Напрями гармонізації законодавства, що регламентує деонтологічні засади адвокатської діяльності в Україні, з європейськими.
24. Деонтологічні принципи адвокатської діяльності у країнах Європейського Союзу: порівняльно-правовий аналіз.
25. Деонтологічні стандарти адвокатської професії в Канаді.
26. Деонтологічні стандарти адвокатської професії в США.
27. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у Великій Британії.

28. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у ФРН.
29. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у Франція.
30. Деонтологічні стандарти адвокатської професії у Польщі.
31. Міжнародні стандарти забезпечення принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності.
32. Реалізація принципу конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності на національному рівні.
33. Обов'язки адвоката щодо забезпечення принципу конфіденційності.
34. Гарантії забезпечення принципу конфіденційності в адвокатській діяльності.
35. Довірчі відносини адвоката з клієнтом як основа їх відносин.
36. Забезпечення принципу пріоритету інтересів клієнта у цивільному судочинстві.
37. Забезпечення принципу пріоритету інтересів клієнта у кримінальному судочинстві.
38. Забезпечення принципу пріоритету інтересів клієнта під час апеляційного оскарження рішення суду.
39. Забезпечення принципу пріоритету інтересів клієнта під час касаційного оскарження рішення суду.
40. Відповідальність адвоката за порушення принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта.
41. Принцип неприпустимості конфлікту інтересів в адвокатській діяльності: міжнародне регулювання.
42. Принцип неприпустимості конфлікту інтересів в адвокатській діяльності: національне регулювання.
43. Правила вирішення відводу адвоката за чинним законодавством.
44. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії прийняття доручення клієнта.
45. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії виконання доручення клієнта.
46. Особливості застосування правил щодо конфлікту інтересів у відносинах з клієнтом-юридичною особою.
47. Відповідальність адвоката за порушення принципу неприпустимості конфлікту інтересів.
48. Принцип чесності та добропорядності репутації адвоката: загальна характеристика.
49. Форми прояву принципу чесності та добропорядності репутації адвоката у взаємовідносинах із клієнтом.
50. Підстава відповідальності адвоката за порушення принципу чесності та добропорядності репутації адвоката.
51. Процедура притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності за порушення принципу добропорядності чесності та добропорядності репутації адвоката.
52. Способи забезпечення принципу чесності та добропорядності репутації в роботі адвоката.

53. Міжнародний стандарти правового регулювання взаємовідносини адвоката з судом.
54. Правове регулювання взаємовідносини адвоката з судом на національному рівні.
55. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката із судом.
56. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з іншими учасниками судового провадження.
57. Культура поведінки адвоката в суді: теоретичні і практичні аспекти.
58. Відповідальність адвоката за зловживання своїми процесуальним правами: види та санкції.
59. Адміністративна відповідальність адвоката за неповагу до суду.
60. Право адвоката на подання дисциплінарної скарги на незаконні дії та рішення суду.
61. Повноваження Вищої ради правосуддя щодо розгляду скарг на неправомірні дії судді.
62. Правове регулювання взаємовідносини адвоката з органами державної влади і місцевого самоврядування судом: міжнародний і національний рівні.
63. Правова підстава представництва адвокатом інтересів органів державної влади і місцевого самоврядування в суді.
64. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з органами державної влади і місцевого самоврядування.
65. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з органами досудового розслідування.
66. Адміністративна відповідальність посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування за ненадання відповіді на адвокатський запит.
67. Етичні основи взаємовідносин між адвокатами: теоретичні й практичні аспекти.
68. Допустимі форми реагування адвоката на незаконні або неетичні дії іншого адвоката.
69. Міжнародні стандарти взаємовідносин між адвокатами.
70. Деонтологічні засади прийняття доручення клієнта декількома адвокатами, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням.
71. Проблема дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката.
72. Підстав дисциплінарної відповідальності адвоката за порушення Правил адвокатської етики.
73. Процедура дисциплінарної відповідальності адвоката за порушення Правил адвокатської етики.
74. Цивільно-правова відповідальність адвоката за завдання матеріальної шкоди клієнту: нормативне регулювання та судова практика.
75. Пропорційність покарання як принцип відповідальності адвоката за порушення Правил адвокатської етики.
76. Ініціювання клієнтом питання про відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики. Витрати, пов'язані із розглядом і вирішення дисциплінарної справи щодо адвоката.

77. Роль соціальних медіа у професійній діяльності адвоката.
78. Міжнародні стандарти поведінки адвоката у соціальних мережах.
79. Регламентація діяльності адвоката в соціальних медіа відповідно до Правил адвокатської етики.
80. Проблема використання адвокатом доказів, отриманих в мережі Інтернет і в соціальних мережах: процесуальні та організаційні аспекти.
81. Стратегія рекламування адвокатом своїх послуг за допомогою соціальних мереж.
82. Рішення Європейського суду з прав людини «Морріс проти Франції» від 23 квітня 2015 р.
83. Постанова Касаційного цивільного суду від 16 грудня 2019 р. у справі № 756/15954/16-ц (правова позиція щодо критики адвоката).
84. Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 13 червня 2019 р. у справі № 607/9498/16-к (правова позиція щодо якості роботи адвоката).
85. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Гау проти Румунії» (заява № 56280/07) від 23 липня 2019 р.
86. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Університет Вроцлава та Польщі проти Урядової агенції з досліджень» (Uniwersytet Wrocławski and Poland v REA (“Об’єднані справи C-515/17 P і C-561/17 P”)) від 4 лютого 2020 р.
87. Ухвала Касаційного цивільного суду від 16 квітня 2019 р. у справі № 757/32769/15-ц (покарання адвоката за подання касаційної скарги).
88. Рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 21 липня 2017 р. у справі № 826/1520/15 (правова позиція щодо дискреційних повноважень Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури України).
89. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 15 листопада 2018 р. у справі № 820/3039/17 (правова позиція щодо позбавлення права на здійснення адвокатської діяльності через невиконання обов'язків адвоката діяти виключно в інтересах клієнта).
90. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 10 червня 2019 р. у справі № 680/195/17 (правова позиція щодо спростування недостовірної інформації, зазначеної у скарзі до дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури).
91. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 20 листопада 2018 р. у справі № 825/724/16 (правова позиція щодо позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю через порушення правил адвокатської етики).
92. Адвокатський етикет: поняття та загальна характеристика.
93. Правова культура адвоката: поняття та загальна характеристика.
94. Основні правила адвокатського етикету.
95. Етикет адвоката в суді. Основні правила спілкування адвоката з суддями.
96. Професійна деформація адвоката: різновиди та способи запобігання.